

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra statistiky

Bakalářská práce

**Statistická analýza vývoje kulturně-poznávacího
cestovního ruchu ve Středočeském kraji a jeho
perspektivy**

Tereza Marešová

© 2024 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Tereza Marešová

Ekonomika a management

Název práce

Statistická analýza vývoje kulturně-poznávacího cestovního ruchu ve Středočeském kraji a jeho perspektivy

Název anglicky

Statistical analysis of the development of cultural and sightseeing tourism in the Central Bohemia Region and its prospects

Cíle práce

Cílem práce je za pomoci statistických metod analyzovat vývoj kulturně-poznávacího cestovního ruchu ve Středočeském kraji. Práce bude na základě vybraných ukazatelů hodnotit situaci v kraji a dále se zaměří na některé významné a turisticky zajímavé památky kraje. Výsledkem práce bude formulace doporučení, které by mohly vést k dalšímu zlepšení a navržení nových forem zážitkové turistiky v kraji a v návštěvnosti konkrétních památek.

Metodika

Pro zpracování práce budou využity podkladové údaje z databáze Českého statistického úřadu, z Ministerstva pro místní rozvoj České republiky, z Ministerstva kultury České republiky a z oficiálních stránek vybraných kulturních památek. Data budou vyhodnocena za pomoci statistických metod z oblasti časových řad.

Harmonogram:

Studium odborné literatury a odborných textů: 03/2023-09/2023

Předložení konečné podoby literární rešerše: 9/2023

Sběr dat a jejich analýza: 08/2023-01/2024

Předložení konečné podoby bakalářské práce: 15.2. 2024

Doporučený rozsah práce

30-50 stran

Klíčová slova

cestovní ruch, turistika, turista, kulturní památka, zážitková turistika, ubytovací zařízení, časová řada

Doporučené zdroje informací

BERÁNEK, Jaromír. *Ekonomika cestovního ruchu*. Praha: Mag Consulting, 2013. ISBN 978-80-86724-46-1.

FORET, Miroslav a Věra FORETOVÁ. *Jak rozvíjet místní cestovní ruch*. Praha: Grada, 2001. Manažer. ISBN 80-247-0207-X.

GOELDNER, Charles R. a J. R. Brent RITCHIE. *Cestovní ruch: principy, příklady, trendy*. Brno: BizBooks, 2014. ISBN 978-80-265-0298-2.

HESKOVÁ, Marie. *Cestovní ruch: pro vyšší odborné školy a vysoké školy*. 2., upr. vyd. Praha: Fortuna, 2011. ISBN 978-80-7373-107-6.

HINDLS, Richard. *Statistika pro ekonomy*. 8. vyd. Praha: Professional Publishing, 2007. ISBN 978-80-86946-43-6.

LOCHMANNOVÁ, Alena. *Cestovní ruch*. Prostějov: Computer Media, 2015. ISBN 978-80-7402-216-6.

PALATKOVÁ, Monika a Jitka ZICHOVÁ. *Ekonomika turismu: turismus České republiky*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2014. ISBN 978-80-247-3643-3.

PETRŮ, Zdenka. *Základy ekonomiky cestovního ruchu*. 2., upr. vyd. Praha: Idea servis, 2007. ISBN 978-80-85970-55-5.

RYGLOVÁ, Kateřina, Michal BURIAN a Ida VAJČNEROVÁ. *Cestovní ruch – podnikatelské principy a příležitosti v praxi*. Praha: Grada Publishing, 2011. ISBN 978-80-247-4039-3.

Předběžný termín obhajoby

2023/24 LS – PEF

Vedoucí práce

doc. Ing. Marie Prášilová, CSc.

Garantující pracoviště

Katedra statistiky

Elektronicky schváleno dne 13. 6. 2023

Ing. Tomáš Hlavsa, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 3. 11. 2023

doc. Ing. Tomáš Šubrt, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 14. 11. 2023

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci "Statistická analýza vývoje kulturně-poznávacího cestovního ruchu ve Středočeském kraji a jeho perspektivy" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 14.3.2024

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala doc. Ing. Marii Prášilové, CSc., za její odborné vedení, cenné rady, věnovaný čas a trpělivost, které mi věnovala při zpracování mé bakalářské práce. Dále bych ráda poděkovala všem, kteří přispěli ke zpracování mé práce a poskytli mi vstupní data, na jejichž základě jsem mohla práci vypracovat.

Statistická analýza vývoje kulturně-poznávacího cestovního ruchu ve Středočeském kraji a jeho perspektivy

Abstrakt

Bakalářská práce zkoumá vývoj návštěvnosti účastníků turismu za pomoci vybraných ukazatelů kulturně-poznávacího cestovního ruchu ve Středočeském kraji. Práce je zaměřena na celkovou návštěvnost hromadných ubytovacích zařízení v kraji a analyzuje jejich vytížení. Dále zkoumá rozložení návštěvnosti mezi rezidenty a nerezidenty a analyzuje její vývoj. Další část práce je zaměřena na vybrané cíle kulturně-poznávacího cestovního ruchu, které jsou na území Středočeského kraje. Jedná se o Zoopark Zajezd, Ekocentrum Zahrada, Zoo Chleby a Farmapark Soběhrdy. Data, na jejichž základě jsou analýzy vytvořeny, byla získána z Českého statistického úřadu a vlastním sběrem dat. Analyzovaná data jsou zpracována elementárními charakteristikami časových řad a za pomoci softwaru Statistica 14, jsou určeny predikce budoucí návštěvnosti. Za pomoci těchto podkladů jsou formulována doporučení na zvýšení návštěvnosti Středočeského kraje.

Klíčová slova: cestovní ruch, turistika, turista, kulturní památka, zážitková turistika, ubytovací zařízení, časová řada

Statistical analysis of the development of cultural and sightseeing tourism in the Central Bohemia Region and its prospects

Abstract

The bachelor thesis examines the development of the number of visitors using selected indicators of cultural and sightseeing tourism in the Central Bohemia Region. The thesis focuses on the total number of visitors to mass accommodation facilities in the region and analyses their occupancy. It also examines the distribution of visits between residents and non-residents and analyses their development. The data on which the analyses are based were obtained from the Czech Statistical Office and through personal data collection. The next part of the thesis focuses on selected cultural and sightseeing tourism destinations that are located in the Central Bohemian Region. These are Zoopark Zájezd, Ekocentrum Zahrada, Zoo Chleby and Farmapark Soběhrdy. The number of attendees at the places was obtained through personal data collection. The analyzed data is processed using elementary time series characteristics and predictions of future visitation are determined with the help of the software Statistica 14. Thanks to this data, recommendations are formulated to increase the number of visitors to the Central Bohemian Region.

Keywords: tourism, tourist, cultural heritage, experience tourism, accommodation, time series

Obsah

1 Úvod.....	10
2 Cíl práce a metodika	11
2.1 Cíl práce	11
2.2 Metodika	11
3 Teoretická východiska	14
3.1 Cestovní ruch	14
3.1.1 Základní složky cestovního ruchu	15
3.1.2 Typologie cestovního ruchu.....	16
3.2 Ochrana kulturního dědictví.....	18
3.3 Marketing v cestovním ruchu.....	21
3.4 Dopady cestovního ruchu na společnost	24
3.5 Podpora v cestovním ruchu	25
4 Charakteristika Středočeského kraje z hlediska řešené problematiky.....	30
5 Vlastní práce.....	34
5.1 Analýza návštěvnosti HUZ ve Středočeském kraji.....	34
5.1.1 Návštěvnost rezidentů	37
5.1.2 Návštěvnost nerezidentů	38
5.2 Predikce návštěvnosti HUZ ve Středočeském kraji	39
5.2.1 Návštěvnost rezidentů.....	39
5.2.2 Návštěvnost nerezidentů	41
5.3 Analýza návštěvnosti vybraných cílů ve Středočeském kraji	43
5.3.1 Ekocentrum Zahrada.....	43
5.3.2 Zoopark Zájezd	44
5.3.3 Zoo Chleby	45
5.3.4 Farmapark Soběhrdy.....	46
5.4 Predikce návštěvnosti vybraných cílů ve Středočeském kraji	47
5.4.1 Ekocentrum Zahrada.....	47
5.4.2 Zoopark Zájezd	47
5.4.3 Zoo Chleby	49
5.4.4 Farmapark Soběhrdy.....	51
6 Zhodnocení a doporučení.....	53
7 Závěr.....	56
8 Seznam použitých zdrojů	58
9 Seznam obrázků, tabulek, grafů a zkratk.....	62

9.1	Seznam obrázků	62
9.2	Seznam tabulek	62
9.3	Seznam grafů.....	62
9.4	Seznam použitých zkratk.....	63
Přílohy		64

1 Úvod

Cestovní ruch představuje rychle se vyvíjející fenomén, který je nedílnou součástí života lidí po celém světě. Turistika lidem umožňuje smysluplné využití volného času, za mnoha účely, jako jsou rekreace, objevování či vzdělání. Z pohledu světového hospodářství cestovní ruch představuje důležitý společensko-ekonomický faktor, který ovlivňuje mnoho sektorů z oblastí obchodu, služeb, infrastruktury a kultury. Díky svému rozsahu a komplexnosti může vytvářet pracovní příležitosti, zvyšuje životní úroveň obyvatelstva a stimuluje rozvoj zemí, regionů a dopravních kanálů. Oblast cestovního ruchu v České republice hraje klíčovou roli, proto je nezbytné věnovat pozornost jejímu dalšímu rozvoji a udržitelnosti.

Historický vývoj cestovního ruchu prošel mnoha změnami v průběhu let. Původní motivy spojené s obchodem a expanzí území se v průběhu let přeměnily na motivy seberealizace a rekreace. K jeho příznivému rozvoji přispěl především vznik nových cest a větší cenová dostupnost. Tyto faktory zpřístupnily cestovní ruch více lidem.

Kulturně-poznávací cestovní ruch je oblíbenou formou cestovního ruchu, která se zaměřuje na zážitky spojené s navštěvováním kulturních památek, objevováním a porozuměním kulturního dědictví, umění, historie a tradic určité destinace. Tato forma cestovního ruchu nabízí velké množství možností, jak trávit volný čas.

Středočeský kraj je největším krajem České republiky, který představuje atraktivní destinaci se širokou škálou turistických míst a zážitkových aktivit. Kraj má příznivé přírodní i kulturně-historické předpoklady, které vytvořily základ pro vznik rozmanitého množství historických, sakrálních a kulturních památek. Na území kraje se nachází významné množství hradů, zámků, národních kulturních památek a chráněných krajinných oblastí. Mezi nejznámější lze zařadit hrad Karlštejn, zámek Konopiště, Škoda muzeum a Chráněnou krajinnou oblast Křivoklátsko.

Cíle kulturně-poznávacího cestovního ruchu v tomto regionu lze dále rozšířit i na chovná zařízení, jejichž cílem je zvýšit povědomí o ochraně přírody a přispět k vzdělávání veřejnosti o životním prostředí a zvířatech. Mezi tato místa lze zařadit Ekocentrum Zahrada, Zoopark Zájezd, Zoo Chleby a Farmapark Soběhrdy. Tato zařízení poskytují možnost poznávání a objevování kulturního a přírodního dědictví, aktivně přispívají k ochraně biodiverzity, edukaci veřejnosti a udržitelnému rozvoji cestovního ruchu ve Středočeském kraji.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Cílem práce je zhodnotit vývoj kulturně-poznávacího cestovního ruchu ve Středočeském kraji. Práce je zaměřena na zhodnocení návštěvnosti hromadných ubytovacích zařízení Středočeského kraje v letech 2012-2022. V rámci analýzy návštěvnosti hromadných ubytovacích zařízení je také zkoumán vývoj a zastoupení počtu rezidentů a nerezidentů. Dále jsou provedeny analýzy vybraných cílů kulturně-poznávacího cestovního ruchu ve Středočeském kraji za různá časová období, mezi něž byly zařazeny Ekocentrum Zahrada, Zoopark Zájezd, Zoo Chleby a Farmapark Soběhrdy. Na základě datových podkladů jsou stanoveny elementární charakteristiky časových řad a predikce budoucího vývoje pro roky 2023-2025. Výsledkem práce je formulace doporučení, která by mohla vést ke zvýšení turistické návštěvnosti ve Středočeském kraji.

2.2 Metodika

Teoretická část bakalářské práce byla vypracována základě studia odborné literatury a internetových zdrojů, které jsou uvedeny v seznamu použitých zdrojů.

K realizaci vlastní práce byla shromážděna data, která jsou přístupná z internetových zdrojů, a také data získaná na základě osobního sběru informací v určených lokalitách. Jako hlavní internetový zdroj byla využita databáze Českého statistického úřadu, která je k dispozici veřejnosti. Získané informace byly analyzovány s využitím metody časových řad ve softwaru Statistica 14. Výsledky analýzy byly poté prezentovány ve formě tabulek a grafů v aplikaci Microsoft Excel.

Analýza časových řad

Analýza časových řad je souhrn metod, které jsou využívány k popisu budoucího chování sledovaných ukazatelů. Data jsou posloupně uspořádána z hlediska věcného a prostorového, tedy od minulosti po přítomnost. Typickou vlastností časových řad je vyjádřit obsahové rozdíly pozorovaných ukazatelů. Ukazatele bývají charakterizovány specifickými statistickými vlastnostmi, a proto je nutné volit rozdílné prostředky analýzy k pochopení průběhu funkce (1).

Časové řady jsou využívány v mnoha oborech, příkladem mohou být fyzika či biologie. Z ekonomického hlediska jsou časové řady rozlišovány dle klíčových faktorů. Pokud je tímto faktorem rozhodné časové hledisko, jsou uvažovány řady intervalové a okamžikové. Dle periodicity jsou rozlišovány řady dlouhodobé a krátkodobé. Nejsledovanější ekonomické ukazatele bývají měsíční časové řady (1).

Při zpracování časových řad jsou nejprve zjišťovány elementární charakteristiky, jejichž cílem je získat orientační přehled o stavu a charakteru sledované řady. Mezi elementární charakteristiky jsou řazeny diference prvního řádu. Diference prvního řádu jsou využívány pro porovnání dvou sousedících hodnot, které lze vypočítat na základě vzorce:

$$\Delta_t^1 = y_t - y_{t-1}, t = 2, 3, \dots, n. \quad [1]$$

Koeficient růstu, či řetězové indexy, lze charakterizovat jako relativní postupnou rychlost změn hodnot oproti hodnotě předešlé. Je stanoven:

$$k_t = \frac{y_t}{y_{t-1}}, t = 2, 3, \dots, n. \quad [2]$$

Pokud je hodnota koeficientu růstu vyjádřena v procentech, jedná se o tempo růstu (1). Relativní přírůstek představuje vyjádření změny hodnoty proměnné v čase v poměru k její původní hodnotě. Lze ho vypočítat odečtením jednotky od tempo růstu (2). Bazický index lze použít ke stanovení poměru hodnoty sledovaného ukazatele vůči základnímu období. Vzorec pro výpočet bazického indexu je:

$$BI = \frac{y_t}{y_0}, t = 2, 3, \dots, n. \quad [3]$$

Ke stanovení průměrné hodnoty návštěvnosti a první diference lze využít prostý aritmetický průměr, který vychází ze vzorce:

$$\bar{y} = \frac{\sum_{t=1}^n y_t}{n}. \quad [4]$$

Průměrná hodnota koeficientu růstu je stanovena geometrickým průměrem, který lze vypočítat:

$$\bar{k} = \sqrt[n-1]{k_2 k_3 \dots k_n} \quad (1). \quad [5]$$

Trendovou funkcí je charakterizována predikce pro budoucí vývoj sledovaného ukazatele. V práci je využita funkce lineární, kvadratická a logaritmická. Ty vycházejí ze vzorců:

$$\text{lineární funkce} \quad T_t = a + b \cdot t ; \quad [6]$$

$$\text{kvadratická funkce} \quad T_t = a + b \cdot t + c \cdot t^2; \quad [7]$$

$$\text{logaritmická funkce} \quad T_t = a + b \cdot \log t , \quad [8]$$

kde jsou neznámé parametry a , b , c neznámé a písmeno $t = 1, 2, \dots, n$ (3).

K určení vhodné trendové funkce lze dojít použitím indexu determinace. Jeho hodnota se pohybuje v rozmezí od 0 do 1. Nejvhodnější funkce je stanovena indexem, který se nejvíc přibližuje hodnotě 1. Index determinace (I^2), lze vypočítat podle vzorce indexu korelace:

$$I = \sqrt{1 - \frac{\sum(y_t - T_t)^2}{\sum(y_t - \bar{y})^2}} \quad (1). \quad [9]$$

Pro výpočty byla stanovena hladina významnosti $\alpha = 0,05$. V případě, že hodnota indexu determinace nepřesáhla hodnotu 0,20, nebyly provedeny predikce příštích období. Predikce jsou stanoveny na základě bodových a intervalových odhadů, pro roky 2023-2025, softwarem Statistica 14.

3 Teoretická východiska

Cestovní ruch, jakožto společensko-ekonomický jev, je zkoumán mnoha vědními obory. Mezi tyto obory lze zařadit ekonomii, sociologii, psychologii a další. Díky svému mezioborovému charakteru jsou poznatky z jednotlivých vědních oborů často využívány pro účely výzkumu oborů jiných (4).

3.1 Cestovní ruch

Počátky cestovního ruchu byly spojeny především s náboženstvím a v dobách středověku bylo cestování privilegiem bohatších vrstev společnosti. Za zlomový bod v historii novodobého cestovního ruchu lze považovat rok 1841, kdy došlo k uspořádání prvního organizovaného turistického výletu. Následně zaznamenal vzestup díky rozvoji lázeňství a postupnému objevování kulturních hodnot (5).

Na vymezení pojmu cestovní ruch pracovaly desítky odborníků, avšak jednotná definice nebyla dosud vytvořena. Na počátku 20. století byl kladen důraz na odlišení pojmů cestovní ruch a cestování, které se začaly v té době rozvíjet jako nový fenomén. V pozdějších letech se začaly odlišovat i ekonomické faktory ovlivňující cestovní ruch (6).

První moderní vymezení pojmu cestovní ruch bylo vytvořeno v roce 1941, kdy byl pojem cestovní ruch definován jako: „*souhrn jevů a vztahů, které vyplývají z cestování nebo pobytu osob, přičemž místo pobytu není trvalým místem bydlení a zaměstnání*“ (7 str. 18).

V roce 1991 byla uspořádána konference Světovou organizací cestovního ruchu v kanadské Ottawě, kde byla ve spolupráci zastupitelů z 91 zemí vytvořena mezinárodně uznávaná definice: „*Cestovní ruch je činnost osoby cestující na přechodnou dobu do místa mimo její běžné životní prostředí, a to na dobu kratší, než je stanovena, přičemž hlavní účel její cesty je jiný než vykonávání výdělečné činnosti v navštíveném místě.*“ (6 str. 15).

V následujících letech prošla definice dalšími úpravami. V roce 1993 byly Statistickou komisí Organizace spojených národů předloženy nové návrhy, které byly přijaty a v následujícím roce vydány v publikaci Doporučení ke statistice turismu (The Recommendations on Tourism Statistics). V roce 2008 došlo k dalším úpravám, které upřesnily znění a vymežily pojmy návštěvník a turista. Tyto pojmy byly publikovány v dokumentu Mezinárodní doporučení pro statistiku turismu (International Recommendations for Tourism Statistics 2008). Obsahová stránka samotné definice byla zachována, ale její znění bylo upraveno (8).

3.1.1 Základní složky cestovního ruchu

S cestovním ruchem jsou spojeny určité složky, které je třeba vymezit. Ty jsou tvořeny čtyřmi základními, vzájemně nezastupitelnými, skupinami. Jsou to účastníci cestovního ruchu, rekreační prostory, dále materiálně-technická základna a činitele ovlivňující účast obyvatelstva na cestovním ruchu (9).

V odborných pracích lze nalézt mnoho názorů, které se zaměřují na definici a kategorizaci účastníků cestovního ruchu, avšak obecně jsou tito jednotlivci definováni jako osoby, které se aktivně podílejí na cestovním ruchu. Nejčastěji jsou tyto osoby rozdělovány na základě časové perspektivy, tedy podle doby, kterou stráví cestováním (9). Obecně platí, že osoby, které cestují mezi dvěma nebo více státy, jsou označovány jako návštěvníci. Návštěvníkem se stává každý, kdo vycestuje z jiného důvodu než z výdělečné činnosti a pobyt nepřesáhne 12 po sobě jdoucích měsíců. Návštěvníci jsou zpravidla označováni jako turisté nebo jednodenní návštěvníci. Turisté v případě, že zůstanou na místě alespoň 24 hodin. Jednodenní návštěvníci, pokud na daném místě nezůstávají déle než 24 hodin (10). Protože neexistuje jednotná definice cestovního ruchu, může docházet i k rozdílnému výkladu pojmů a definic účastníků cestovního ruchu dle různých literárních zdrojů (9). Hesková uvádí, že turisty lze klasifikovat podle chování a nákupního rozhodování, například turisté - objevitelé, elitní turisté a charteroví turisté (4).

Pod pojmem rekreační prostor si lze představit určité území, které díky svým podmínkám umožňuje rozvoj cestovního ruchu. Takové území je ovlivňováno především klimatickými, morfologickými, biologickými a hydrologickými faktory včetně jeho společenského významu. Společenský význam je definován vztahem polohy oblasti a uměle vytvořených podmínek, jako jsou infrastruktura nebo hustota osídlení (9). Opět se různí pohled na členění rekreačního prostředí. S ohledem na míru kvality nabízených služeb je možné cestovní ruch členit na městský, venkovský a střediskový (8).

Materiálně-technická základna je tvořena hmotnými prostředky, které jsou využívány k uspokojování potřeb účastníků cestovního ruchu a k realizaci služeb (9). V dnešní době je termín materiálně-technická základna považován za zastaralý, a proto se lze setkat i s alternativním názvem infrastruktura cestovního ruchu. Materiálně – technickou základnu lze rozdělit do 5 základních kategorií, a to na dopravu, ubytovací zařízení, stravovací zařízení, zábavní průmysl, cestovní kanceláře a agentury. Základ cestovního ruchu je tedy tvořen kombinací materiálně-technické základny a rekreačních prostorů (6).

Činitele, které působí na účast obyvatelstva, jsou v jiných literaturách též nazývány selektivní faktory, popřípadě stimulační faktory. Na rozdíl od předchozích složek cestovního ruchu, které byly zaměřeny na to „co“ návštěvník uvidí, „jak“ se dostane na místo a „jaké“ služby mu budou poskytnuty – tedy na nabídku cestovního ruchu, selektivní faktory jsou spíše zaměřovány na osobní motivy neboli na poptávku cestovního ruchu. Tyto motivy bývají spojovány s etnickými základy, povoláním, politickou situací, zájmy a dalšími faktory. Všechny činitele, které ovlivňují cestovní ruch, je třeba posuzovat jako celek (9), (7).

3.1.2 Typologie cestovního ruchu

V odborných literaturách jsou uváděny různá kritéria typologie cestovního ruchu. Turismus lze členit z pohledu území, vlivu na platební bilanci, délky pobytu a mnoha dalších kritérií. Zpravidla je využíváno rozdělení na formy a druhy cestovního ruchu (8).

Formy cestovního ruchu

Formy cestovního ruchu jsou utvářeny na základě klíčových potřeb samotných účastníků cestovního ruchu. Tyto formy lze obecně rozdělit na formy základní a specifické. U specifických forem je kladen důraz na rozdílné požadavky návštěvníků včetně rozsahu služeb a jejich kvality (8).

Mezi základní formy jsou řazeny rekreační, sportovně-turistický, lázeňsko-léčebný a kulturně-poznávací cestovní ruch (8).

Rekreační cestovní ruch je zpravidla realizován ve vhodném prostředí v blízkosti vody, lesů a hor. Podstatou je psychická i fyzická regenerace, která je často kombinována i s dalšími formami cestovního ruchu, které jsou spíše charakterizovány aktivním odpočinkem. Když není rekreační cestovní ruch kombinován s jinými formami, je obvykle spojen s odpočinkem na plážích, chatách či chalupách (8).

Sportovně-turistický cestovní ruch je charakterizován pobyty ve vhodných přírodních podmínkách, které jsou spojeny se sportovními aktivitami. Fyzická zátěž spojená s aktivitami je předpokladem této formy cestovního ruchu. Mezi běžné aktivity lze zařadit pěší či horskou turistiku, dále cyklistiku, lyžování a vodní sporty. Tato forma cestovního ruchu je charakterizována sezonními aktivitami typickými pro různá období (9).

Lázeňsko-léčebný cestovní ruch je podmíněn existencí zdravotnických zařízení, které byly vybudovány za účelem využití přírodních léčivých zdrojů. Příznivý vliv těchto zdrojů

je postaven na základě jejich teploty, chemického složení a klimatu (11). Tato forma je zacílena na předcházení zdravotních problémů, uspíšení pooperačního zotavování a léčbu chronických onemocnění. V České republice je více než třicet lázeňských středisek, která jsou zaměřena na léčbu různých zdravotních problémů. Nejznámější lázně se v České republice jsou tvořeny tzv. lázeňským trojúhelníkem, do kterého lze zařadit Karlovy lázně, Mariánské lázně a Františkovy lázně (12).

Kulturně-poznávací cestovní ruch, označován také jako kulturní cestovní ruch, je rychle se vyvíjející formou cestovního ruchu. Základní motivace účasti na této formě může být definována jako potřeba objevovat, zažívat a využívat hmotné a nehmotné kulturní památky či produkty v destinaci cestovního ruchu. Produkty kulturně-poznávacího cestovního ruchu jsou představovány souborem hmotných, nehmotných a duchovních rysů společnosti, mezi které lze zahrnout umění, architekturu, gastronomii, literaturu, kreativní průmysl a živé kultury představované životním stylem, hodnotami, vírou a tradicemi (13).

Kulturně-poznávací cestovní ruch je specifickou skutečností, že spojuje všechny formy cestovního ruchu, protože se účastník vždy nachází v určitém prostředí, které je spojeno s kulturou. Z toho důvodu je rozhodujícím faktorem pro vymezení této formy definování primární motivace účastníků. Jarolímková uvádí: „*Kulturní cestovní ruch je takovou formou cestovního ruchu, při které dochází k uspokojování potřeby kultury: Nabízí kulturní zážitek. Seznamuje s kulturou navštívené oblasti. Zprostředkovává kulturní zkušenost...*“ (14 str. 14).

V některých případech může být pojem chápán v užším vymezení motivu cest. Jako hlavní důvod cesty může být považována návštěva akce nebo zařízení, které je zaměřeno přímo na kulturní zážitek. Zpravidla je cílem takové cesty dosáhnout silného kulturního zážitku (14). Pod pojmy kulturní akce a zařízení si lze představit muzea, galerie, výstavy, festivaly či folklórní akce. Klíčovým faktorem pro návštěvníky je tedy ochota získat nové informace (12). Rozlišení kulturně-poznávacího cestovního ruchu na specifické formy:

- umělecký cestovní ruch;
- církevní cestovní ruch;
- kulinářský cestovní ruch;
- filmový cestovní ruch;
- literární turismus;
- industriální cestovní ruch;
- montánní cestovní ruch;
- kreativní cestovní ruch (14).

Druhy cestovního ruchu

Prvním hlediskem, podle kterého je cestovní ruch členěn druhově, je jeho vztah k platební bilanci. Cestovní ruch je rozlišován na domácí, zahraniční a tranzitní. Osoby, které cestují na území daného státu, ve kterém trvale sídlí, se účastní domácího cestovního ruchu. Ke vztahu k platební bilanci se jedná o domácí spotřebu. Oproti tomu je postaven zahraniční cestovní ruch, kdy jsou hranice jednoho či více států překračovány osobami sídlícími na území jiného státu. V tomto případě je rozlišováno, zda se jedná o aktivní nebo pasivní cestovní ruch, tedy o příjezdový nebo výjezdový cestovní ruch. Aktivní cestovní ruch je vykonáván za předpokladu, že cizinci přijíždí do destinace, čímž vytváří devizové příjmy. Za pasivní cestovní ruch je považován výjezdový cestovní ruch, kvůli kterému vznikají devizové výdaje. Tranzitní cestovní ruch je zpravidla vykonáván lidmi, kteří projíždějí přes určité území a nejedná se o cílovou destinaci (7).

Další hledisko členění je místo realizace. V tomto případě je turismus rozdělen na vnitřní, národní a mezinárodní. Vnitřní turismus, také označován jako vnitrostátní, zahrnuje jak domácí, tak aktivní zahraniční cestovní ruch. Národní cestovní ruch je pojímán jako domácí a pasivní zahraniční cestovní ruch. Mezinárodní turismus je charakterizován lidmi, kteří překračují hranice určitého státu. Z důsledku toho je členěn na příjezdový a výjezdový cestovní ruch (7).

Délka pobytu je dalším východiskem, dle kterého lze cestovní ruch diferencovat. Jednodenní pobyty bývají ukončeny do 24 hodin. Pobyty, jejichž délka je v rozmezí 24 až 72 hodin, tedy 3 dnů, jsou nazývány krátkodobými. Dlouhodobé pobyty jsou charakterizovány délkou přesahující 4 přenocování, přičemž v rámci domácího turismu není překročeno více než 6 měsíců a v rámci zahraničního turismu 1 rok (8).

Z pohledu zabezpečení cesty lze turismus rozdělit na organizovaný a neorganizovaný. Organizovaný cestovní ruch je zprostředkováván především cestovními kancelářemi, případně cestovními agenturami. Neorganizovaný turismus je většinou zprostředkováván samotnými účastníky (7).

3.2 Ochrana kulturního dědictví

S ochranou, ale také rozvojem cestovního ruchu jsou spojovány mezinárodní organizace, jejichž cílem je plnit funkci rozvojové spolupráce v nadnárodním měřítku. Na jednotlivých stupních jsou rozlišovány organizace vládní, jež se vyvinuly na základech mezinárodního práva a mimovládní, které vznikly na základech mezinárodního soukromého

práva (9). Klasifikace mezinárodních organizací je prováděna z hlediska jejich zaměření a propojení s odvětvím turismu, jakož i podle jejich struktury a složení členství. V první kategorii jsou zařazeny mezinárodní organizace, pro které je turismus identifikován jako primární a jediné zaměření. Jsou zmiňovány například UNWTO, WTTC, PATA, IH&RA, ETOA. Druhá skupina je tvořena organizacemi se širším spektrem zájmu, kde turismus je uznán jako jedna z mnoha oblastí zájmu. Do této kategorie jsou zahrnuty i ty organizace, které se přímo turismem nezabývají, ale jejichž aktivity jsou na turismus přímo či nepřímo ovlivňovány, jako jsou ILO, IATA, FAO. Třetí skupina obsahuje mezinárodní subjekty, kterým je přiznán velmi volný vztah k turismu, přičemž činnosti organizace mohou mít nepřímé dopady na turistický sektor, například MMF nebo UNICEF. Pokud jde o rozdělení podle charakteru a členské základny, mezinárodní organizace jsou klasifikovány na mezivládní, jejichž členy jsou národní státy nebo teritoria, například lze uvést UNWTO, WTO a ILO, a na mimovládní organizace, jejichž členská základna je tvořena firmami, profesními svazy, institucemi, jednotlivci a dalšími subjekty jako jsou WTTC, Aiest či ECTAA (15).

Kulturní dědictví, dle definice UNESCO, je představováno skupinou rysů společnosti či sociálními prvky, které spojují jednotlivé části společnosti dohromady. Tyto části mohou být určeny duchovními, materiálními, intelektuálními či emocionálními hodnotami, které tvoří hodnotové systémy, tradice, životní styl a další kulturní prvky. Kulturní hodnota je prezentována hodnotou sdíleného poznání a moudrosti předchozích generací. Jedná se o spojení celkové duchovní a materiální základny jedné společnosti (14).

Na území České republiky existuje nástroj na ochranu kulturních památek v podobě Státní památkové péče, která je řízena zákonem č. 20/1987 Sb. V zákoně jsou definovány formy ochrany kulturních památek. Kulturní památky jsou děleny do čtyř kategorií, které jsou označovány jako kulturní památky, národní kulturní památky, památkové rezervace a památkové zóny. Kulturní památky jsou statky, u nichž je předpoklad historického vývoje společnosti. Mohou to být také soubory statků a věcí, jejichž podmínkou je existence kulturní hodnoty. Národní kulturní památky mohou zahrnovat movité i nemovité objekty, které mají památkovou hodnotu a reprezentují tvůrčí schopnosti, práci a technické hodnoty, které mohou mít spojení s významnými osobnostmi nebo událostmi. Památkové rezervace jsou atypickým druhem ochrany, který se řídí § 5 zákona č. 20/1987. Ty představují plošnou formu ochrany komplexu kulturních památek či nálezů s archeologickou hodnotou a mohou být děleny na městské, vesnické, technické, krajinné a archeologické. Památkové zóny jsou

oblasti s menším počtem kulturních památek, kde se uplatňuje nižší stupeň ochrany. Řídí se § 6 zákona č. 20/1987 a mohou být děleny na památkové zóny městské, vesnické a krajinné (14).

Organizace spojených národů (OSN) byla založena roku 1945. V oblasti cestovního ruchu OSN plní významnou roli v několika odvětvích. Jedná se o mezinárodní organizaci, která byla založena s cílem udržovat mír, bezpečnost a spolupráci mezi národy, což má významný vliv i pro oblast cestovního ruchu (12). Do správy OSN lze zařadit specializované instituce, které jsou přímo zaměřeny na problematiku cestovního ruchu. Mezi tyto organizace lze zařadit UNESCO, ICAO a BRD (9).

UNESCO je orgánem OSN zaměřeným na výchovu, vědu a kulturu, která byla založena dne 16. listopadu 1945. Sídlo této organizace je situováno v Paříži. Organizací bylo zpracováno mnoho úmluv týkajících se práv a ochrany památek a dalších oblastí. V průběhu let došlo ke konfliktům a nesouhlasu s cíli, administrativou a prací UNESCO, což vedlo k vystoupení ze strany Spojenými státy v roce 1984, následované Spojeného království v roce 1985 a Singapurem v roce 1986. Tyto kroky vedly k finanční nestabilitě organizace. V pozdější letech byla členství USA a Spojeného království obnovena. Světové dědictví UNESCO zahrnuje konkrétní místa, která byla nominována jako kandidáti do mezinárodního programu světového dědictví. Hlavním cílem tohoto programu je identifikovat a ochraňovat kulturní a přírodní místa mimořádného významu jako kolektivní odkaz společnosti. Program byl vytvořen na základě Dohody o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví, která byla přijata na konferenci UNESCO v Paříži dne 16. listopadu 1972 (14). V České republice je na seznamu hmotného dědictví k roku 2023 zapsáno celkem 17 památek. Mezi tyto památky jsou zařazena historická centra měst, zámky, lázeňská města, krajinné oblasti a další místa. Nejnovější památkou, která byla v roce 2023 na tomto seznamu zapsána, je Žatec a krajina žateckého chmele (16). Vedle hmotného dědictví je také seznam nehmotného dědictví UNESCO. Na tomto seznamu lze nalézt například masopust, modrotisk či loutkářství (14).

Dalšími organizacemi, které se dotýkají cestovního ruchu jsou Mezinárodní organizace pro civilní letectvo (ICAO) a Světová banka (BRD). Jednou z činností mezinárodní organizace pro civilní letectvo je podpora mezinárodní letecké dopravy v oblastech techniky a práva. Světová banka může zasahovat do cestovního ruchu poskytováním úvěrů, které mohou sloužit pro investování do rozvoje infrastruktury turismu (9).

Dále může být mezi organizace, které jsou zaměřeny na ochranu cestovního ruchu, zařazena Mezinárodní rada pro památky a sídla (ICOMOS), která se pohybuje v oblasti ochrany kulturního dědictví v celosvětovém měřítku. Sídlo této organizace lze nalézt v Paříži, kde byla založena roku 1965. ICOMOS představuje hlavní poradní orgán Organizace spojených národů pro výchovu, vědu a kulturu. V roce 1991 se jedním z členských států stalo také Československo (14).

ICCROM, Mezinárodní centrum pro studium ochrany a restaurování kulturního dědictví, byl založen v roce 1995, se sídlem v Římě. Centrum je zaměřeno na zvýšení úrovně památkové praxe a ponětí o památkách kulturního cestovního ruchu prostřednictvím pěti hlavních oblastí (14).

3.3 Marketing v cestovním ruchu

Marketing je považován za činnost, která je vykonávána podniky s cílem uspokojit potřeby kupujících a prodávajících na trhu způsobem, který je ziskový, a to zejména v prostředí, kde je konkurence zvyšována a nabídka převyšuje poptávku. Tato disciplína je vnímána jako nezbytná pro úspěch podniku, což je uznáváno i v oblasti cestovního ruchu, kde jsou specifické potřeby uspokojovány prostřednictvím služeb na trhu. Služby v cestovním ruchu, které nelze spojovat s hmotným zbožím, jsou úzce spojeny s životní úrovní účastníků a vyžadují specifický přístup v marketingových strategiích. Potřeby zákazníků jsou uspokojovány marketingem cestovního ruchu, který zároveň naplňuje jejich naděje a sny prostřednictvím nabídky nehmotných služeb (7).

Marketing služeb a marketing hmotných produktů je třeba rozlišovat. Specifika, která jsou typická pro marketing cestovního ruchu, jsou ovlivňována prací firem na trhu. Marketing služeb je ovlivněn svým nehmotným charakterem, což může mít do určité míry negativní vliv na produkt. Na rozdíl od hmotných produktů, které si lze osahat, jediným způsobem, jak službu posoudit, je jejím otestováním a získáním vlastní zkušenosti s produktem. Proměnlivost služeb je považována za další specifikum. Hmotné produkty jsou obvykle dodávány ve stejné kvalitě, zatímco u služeb vždy záleží na lidském faktoru, společně s vnějšími faktory, které mohou představovat například špatné počasí. Služby jsou dále vyznačovány vysokou mírou pomíjivosti. Tímto specifikem je vyjádřena časová omezenost služeb, které mohou být nabídnuty pouze v daném momentě a nelze je uchovat na později. Důležitost mají také distribuční cesty produktů. Na rozdíl od produktů, které jsou zpravidla dopravovány ke spotřebitelům, u služeb je tento způsob opačný. Je typické, že musí

zákazník dorazit do destinace a k poskytovateli služeb, příkladem může být zájezd k moři. Proměnlivost je také typickým rysem služeb. Charakter požadovaného množství služeb je obvykle rozlišován u každého zákazníka, a proto není možné zcela přesně určit fixní a variabilní náklady. Tato podmíněnost nákladů je vždy diferencována u každé individuální služby. Neoddělitelnost služby od samotného provozovatele je posledním obecným specifickým služeb. U některých služeb se lze setkat se spojením s významnými osobami svého oboru. Může se jednat například o návštěvu podniku, ve kterém je zaměstnán či ji vlastní známý kuchař (17).

Úspěšný marketing je podmíněn propojením vnějšího a vnitřního prostředí podniku. Snaha firem je zaměřena na vhodné propojení trhu s podnikem, harmonizaci potřeb akcionářů s očekáváními zákazníků a vyvážení kreativního a analytického přístupu, dále s vyvážením daných slibů a jeho skutečným plněním. Marketing lze považovat skrze tři základní dimenze za součást firemní kultury, strategický nástroj a soubor taktických opatření (5).

V rámci kultury je marketing chápán jako soubor hodnot a názorů, kde zákazník zaujímá klíčovou pozici a stává se rozhodujícím elementem pro úspěch různých organizací, včetně cestovního ruchu, hotelů, restaurací či dopravců. Marketingové teorie vycházejí z těchto kulturních principů, kde kultura zahrnuje nejen hodnoty a očekávání, ale i symboly, rituály a další prvky. Úspěch v marketingu tak závisí na porozumění firemní kultuře, na schopnosti orientovat se mezi různými kulturami a na pochopení vztahů mezi firemní kulturou a marketingovými iniciativami (5).

Dále je kladen důraz na definování strategie, která může zahrnovat různé oddělení nebo produktové řady ve společnosti. Tyto strategie se zaměřují na segmentaci trhu, na cílení, a na umístování produktů do povědomí zákazníků v porovnání s konkurenčními produkty (5). Na rychle se měnící prostředí se reaguje strategickým marketingem destinace. Klíčem k úspěchu je považována schopnost predikce budoucích trendů a vhodná reakce na ně. Strategický marketing destinace je definován využíváním výzkumu, stanovením cílů a vytvářením konkurenční výhody. Efektivní strategie jsou zpravidla vybírány a implementovány se zaměřením na produkt, tak aby strategické plánování sloužilo jako základ pro dlouhodobá rozhodnutí, jež jsou orientovaná na zisk a růst z interních zdrojů a tržních příležitostí (18). Strategickým postupem, při kterém je trh rozdělen na menší, různorodé skupiny zákazníků představující tržní segmenty, je segmentace trhu. Nabídky a služby jsou uzpůsobené tak, aby vyhovovaly potřebám těchto segmentů (7). K segmentaci

trhu jsou nejčastěji využívány čtyři základní hlediska. Tyto hlediska jsou demografické, geografické, psychografické a behaviorální (12). Pro úspěšné zaměření marketingových aktivit je důležitá segmentace poptávky po turistických destinacích. Jako příklad nástroje pro segmentaci je používán systém VALS, který se opírá o psychografický přístup k určení různých segmentů na základě jejich hodnot a životních stylů. Pomocí tohoto nástroje jsou destinace schopny lépe pochopit potřeby a preference cestovatelů a svou nabídku přizpůsobují tak, aby více vyhovovala očekáváním různých segmentů (18). Vzhledem k rozporuplnému chování zákazníků jsou segmentační kritéria často využívána tak, že kombinují různá výše zmíněná hlediska. Segmentace může být členěna podle druhu cesty, teorie rodinného hnízda, načasování pobytu, sociálního postavení nebo motivace (12).

Marketingová taktika je zaměřena na výběr specifických marketingových přístupů a nástrojů, které firmy používají k dosažení svých cílů. Tento přístup je spojován s implementací marketingového mixu. Tyto taktiky jsou vybírány a řízeny s cílem efektivně reagovat na tržní požadavky a očekávání zákazníků (5).

Marketingový mix je považován za jeden z nejdůležitějších nástrojů pro vytvoření konkurenceschopného produktu. Je charakterizován jako soubor nástrojů, kde jsou prvky kombinovány tak, aby bylo na trh poptávky cestovního ruchu působeno pozitivně (10). Tento taktický marketing je složen z kontrolovatelných faktorů, které jsou zaměřeny na uspokojení potřeb zákazníků. V 60. letech byl tento koncept navržen se čtyřmi základními složkami: produktem, cenou, distribucí a propagací (18). V publikacích *Basic Marketing* a *Essentials of Marketing* přiblížil světu E. Jerome McCarthy označení 4P, které definuje základní prvky marketingového mixu. Avšak pro účely cestovního ruchu, jsou tyto prvky nedostatečné. Abychom mohli zohlednit potřeby cestovního ruchu a potřeby zákazníků, je nutné prvky rozšířit na 8P (10). Během času byl tedy marketingový mix adaptován a rozšířen o další prvky specifické pro různé sektory, včetně turismu, jako jsou politika, veřejné mínění, tvorba paketů, programování, lidé, partnerství, fyzické charakteristiky a proces služby (18).

3.4 Dopady cestovního ruchu na společnost

Cestovní ruch je vnímán jako významný činitel pro národní hospodářství, který se rychle rozvíjí a reaguje na okolní vlivy. Je považován za jeden ze tří nejsilnějších ekonomických činitelů, společně s ropným a automobilovým průmyslem. Nicméně oblast dopadů na společnost je široce ovlivňována, a to nejen ekonomicky, ale také v oblastech životního prostředí, kultury a společnosti. Z důvodu rozmanitosti cestovního ruchu není snadné stanovit jednotlivé činitele, a proto je klíčové správné vymezení pojmu cestovní ruch (19).

Životní prostředí je značně ovlivňováno cestovním ruchem. Změny, které jsou způsobeny cestovním ruchem, jsou kvantitativně i kvalitativně vlivné pro floru, faunu a ekosystémy. Cestovní ruch se na změnách v životním prostředí podílí přímo i nepřímo. Často jsou to negativní vlivy, které vedou k uvolňování emisí, narušování přírodních půd erozí a přenášení nepůvodních druhů na nová místa. Cestovní ruch však přináší také některé pozitivní účinky, které mají vliv na životní prostředí. Do určité míry cestovní ruch brání restrukturalizaci krajiny, a naopak přispívá k její ochraně. Aby byly pozitivní účinky převažující nad negativními, je třeba cestovní ruch řídit kvalifikovaně (20).

Díky cestovnímu ruchu dochází k rozvoji a zvyšování životní úrovně lidské společnosti. Státními orgány je podporován rozvoj infrastruktur, měst s lázeňským statutem a rozšiřování ubytovacích kapacit (21). Díky podpoře se zvyšuje povědomí o lokalitách, místních zajímavostech a památkách. Zájem potenciálních zákazníků a investorů je pozitivně ovlivňován, a to přispívá k budování tváře všech faktorů cestovního ruchu v dané lokalitě (19).

Ekonomické dopady cestovního ruchu jsou značné. Přímé zdroje cestovního ruchu přinášejí příjmy nejen z domácího, ale také ze zahraničního příjezdového turismu, což každoročně představuje značné finanční prostředky na českém trhu. Nepřímé zdroje ekonomiky vytvářejí nové pracovní příležitosti. S rostoucí poptávkou po cestovním ruchu je nutné reagovat rostoucí nabídkou. Tímto způsobem mohou vznikat nové pracovní pozice, dále je zvyšována spotřeba, díky čemuž mohou vznikat nové podněty pro investice. Příjmy jak fyzických, tak právnických osob jsou umožněny nákupem statků a služeb z jiných odvětví, což je dalším podnětem pro rozvoj. Příjmy ve formě daní a poplatků, které jsou tvořeny nákupy účastníků cestovního ruchu, mohou být využity k rozvoji měst, dalších destinací a infrastruktury (19). Příjmy, které jsou vytvářeny cestovním ruchem, mají pozitivní vliv na platební bilanci. Ta je spojena s veškerými příjmy a výdaji, které souvisejí

s nákupem a prodejem statků a služeb v oblasti cestovního ruchu a jejich pohybem na trhu. Dalšími oblastmi, kam je cestovním ruchem přispíváno, jsou HDP, daně z příjmů právnických osob a spotřební daně. Dále jsou zahrnovány i místní rozpočty, které mohou obsahovat místní poplatky, daně z nemovitostí a další (22).

Satelitní účet cestovního ruchu

Satelitní účet cestovního ruchu (TSA - Tourism Satellite Account) je pokročilým statistickým nástrojem, který umožňuje komplexní pohled na ekonomický dopad cestovního ruchu v národních ekonomikách. Tento nástroj je zpravidla využíván v případě, že vlivy makroekonomického prostředí nelze zjistit za pouhého použití rozdílu mezi vstupy a výstupy. K vytvoření co nejpřesnějšího výstupu je potřeba velké množství vstupních dat. Cestovní ruch představuje nestejnorodé odvětví, které působí v mnoha oblastech, kvůli čemuž je složité počítat výstupy. Hlavní cílem tohoto nástroje je získat prostorově a časově porovnatelná data, která lze využít pro srovnání s výsledky jednotlivých ekonomik. Jejím cílem je dosáhnout porovnatelnosti ve vztahu k ostatním odvětvím, a to na úrovni místní, regionální či národní. Výstupy by měly sloužit pro definování a uskutečňování politiky turismu (8).

TSA je moderní statistický nástroj, který slouží k poskytování spolehlivých údajů o ekonomickém vlivu cestovního ruchu. Cestovní ruch je definován spotřebou návštěvníků, kteří kupují různé statky a služby během svého pobytu. Tyto nákupy jsou měřeny a spojovány s celkovou nabídkou země v souladu s mezinárodními standardy, klasifikacemi a definicemi, což umožňuje platná nadnárodní srovnání. TSA je schválen OSN jako nová mezinárodní norma, která je považována za silný nástroj pro formulaci ekonomických strategií pro rozvoj cestovního ruchu a pro poskytování informací o vlivu cestovního ruchu na platební bilanci státu a charakteristikách lidských zdrojů v tomto odvětví (10).

3.5 Podpora v cestovním ruchu

Do rozvoje cestovního ruchu v České republice je zapojeno několik právních subjektů, které nabízejí dotační programy na zlepšení turistických podmínek. Dotační programy bývají zaměřeny zpravidla na rozvoj a zkvalitňování infrastruktury, aktivit v destinacích, včetně ubytovacích a stravovacích služeb.

Ministerstvo pro místní rozvoj

Ministerstvo pro místní rozvoj je subjektem, který je zaměřen na regionální rozvoj cestovního ruchu. Na stránkách ministerstva byly k říjnu roku 2023 uvedeny čtyři podpůrné dotační tituly, které však nebyly v té době aktivní (23).

Státní program podpory cestovního ruchu byl zahájen v roce 2001 a původně měl platit do roku 2004. Avšak na základě usnesení vlády č. 110 byla jeho platnost prodloužena. Tento program byl zaměřen na podporu rozvoje lázeňství a turistické infrastruktury s důrazem na sportovně-rekreační cestovní ruch a na zvýšení atraktivity České republiky jako turistické destinace (24).

Dalším nalezeným programem je Národní program podpory cestovního ruchu, který byl určen pro podnikatelské subjekty a obce a zaměřoval se na vytvoření účinného nástroje pro podporu sociálního cestovního ruchu. Podprogram "Cestování dostupné všem" měl za cíl podpořit růst podílu turismu na regionální prosperitě, ekonomických podmínkách a nových produktech (25).

Třetím nalezeným programem je Národní program podpory cestovního ruchu v regionech, který měl za cíl podpořit rozvoj a zvýšení konkurenceschopnosti v regionech. Program se zaměřoval na posílení a rozvoj kvality služeb a infrastruktury, která by usnadňovala cestování účastníků cestovního ruchu v daných destinacích. Financování programu bylo zčásti zajišťováno ze státního rozpočtu a zahrnovalo dva hlavní podprogramy: Rozvoj základní a doprovodné infrastruktury cestovního ruchu a Marketingové aktivity v cestovním ruchu. Podprogram Rozvoj základní a doprovodné infrastruktury cestovního ruchu byl zaměřen na rozvoj již existující infrastruktury cestovního ruchu a dalších turisticky využívaných tras, které sloužily pro pěší, cyklistické, lyžařské a další formy turistiky. Jeho hlavním cílem bylo zvýšení atraktivity a přínosu pro návštěvníky destinací. Druhý podprogram, nazývaný Marketingové aktivity v cestovním ruchu, se zaměřoval na rozvoj marketingových nástrojů, které měly šířit povědomí o nabídce produktů a aktivit dostupných v daných destinacích. Tento podprogram byl určen pro subjekty, které se specializují na tvorbu národních a nadregionálních produktů cestovního ruchu (26).

Posledním programem, který byl realizován, je Podpora destinace České Švýcarsko. Tento program byl zaměřen na podporu návštěvnosti v destinaci České Švýcarsko, která byla zasažena lesním požárem, jež vypukl v létě roku 2022. Hlavním cílem tohoto programu bylo udržet a obnovit návštěvnost této postižené oblasti po tragické události (27).

Všechny uvedené programy ukončily svou platnost v průběhu roku 2023 nebo dříve a neplánuje se jejich opětovné spuštění (viz Příloha 1). V následujících letech má Ministerstvo pro místní rozvoj v úmyslu spustit nový program nazvaný Rozvoj destinačního managementu a marketingu v cestovním ruchu 2023+. Hlavním cílem tohoto programu bude efektivní rozvoj cestovního ruchu v destinacích s důrazem na destinační management a marketing. Program bude zahrnovat opatření zaměřená na regulaci návštěvnosti, provádění edukačních aktivit a další iniciativy (28).

Ministerstvo životního prostředí

Další subjekty, které nabízejí podporu cestovního ruchu, jsou Ministerstvo životního prostředí a Státní fond životního prostředí České republiky. Společně s Ministerstvem životního prostředí poskytuje Státní fond životního prostředí dotace z programu ENERGov. Cílem tohoto programu je dosažení energetické úspory v památkově chráněných budovách. Program nabízí možnost snížení energetické náročnosti těchto budov, výstavbu obnovitelných zdrojů energie a zlepšení kvality prostředí ve veřejných budovách, aby byly lépe připraveny na změny v klimatu (29), (30).

Ministerstvo kultury

Ministerstvo kultury lze považovat za subjekt, který je rovněž zapojen do rozvoje cestovního ruchu. Na stránkách ministerstva lze najít různé dotační okruhy, v rámci nichž jsou vyhlášena výběrová řízení na podporu mnoha cílů cestovního ruchu. To zahrnuje památky, muzea a galerie, kinematografii, média a další (31).

Evropské dotační programy

Dotační programy na podporu cestovního ruchu v České republice jsou také dostupné z Evropské unie. Finanční prostředky jsou poskytovány Evropskou unií členskými státy, včetně Středočeského kraje. Cílem těchto programů je podpora rozvoje turistických destinací s pozitivním vlivem na ekonomiku regionu, zvýšení atraktivity oblasti pro návštěvníky a podpora udržitelného cestovního ruchu. Mezi těmito programy lze nalézt takové, které jsou zaměřeny na přeshraniční, nadnárodní a meziregionální spolupráci (32).

Klíčovým nástrojem vytvořeným Evropskou unií je Interreg, jehož cílem je navázání a posílení spolupráce mezi zeměmi a regiony Evropské unie. Interreg byl vytvořen na období

let 2021-2027 a jeho zaměření by mělo reflektovat aktuální témata. Tento projekt je zaměřen na spolupráci České republiky s Polskem, Slovenskem, Rakouskem, Saskem a Bavorskem (33).

Program Interreg Česko-Polsko 2021-2027 je společným programem Evropské unie zaměřeným na spolupráci České republiky a Polska. Zaměřuje se na projekty se společným zájmem a dopadem na příhraniční oblasti. Podpora v oblasti cestovního ruchu je zaměřena na udržitelné zvýšení cestovního ruchu a využití jeho potenciálu pro rozvoj hospodárnosti pohraničí (34).

Interreg Slovensko – Česko 2021-2027 je zaměřen především na zvýšení spolupráce a rozvoj cestovního ruchu po pandemii COVID-19, který značně omezil turismus. Program je zaměřen na využití kulturního potenciálu cestovního ruchu. Jeho cílem je snížení negativních vlivů sezónnosti cestovního ruchu a nerovnoměrného geografického pokrytí (35).

Interreg Rakousko - Česko 2021-2027 má stanoven nadřazený cíl podporovat rozvoj Evropské unie jako celku, a to v oblastech hospodářské, sociální a územní. Program a jeho specifický cíl, Kultura a cestovní ruch, mají za cíl dlouhodobě posílit odolnost a přizpůsobivost kulturního a přírodního dědictví s ohledem na odvětví regionálního cestovního ruchu. Snaha o naplnění tohoto cíle je uskutečňována prostřednictvím integrování cestovního ruchu do strategického rámce, obnovy zahraničního cestovního ruchu po pandemii COVID-19, podpory digitalizace a dalších (36).

Interreg Česko - Sasko 2021-2027 je program zaměřen na spolupráci mezi Českou republikou a Svobodným státem Sasko. Stejně jako předešlé programy, i tento program je zaměřen na rozvoj cestovního ruchu, zejména na zlepšení, zachování a ochranu kulturních památek v oblastech, které pokrývá. Tyto oblasti zahrnují Liberecký, Ústecký a Karlovarský kraj v České republice a saské okresy Vogtland, Cvikov, Krušnohoří, Střední Sasko, Saské Švýcarsko-Východní Krušnohoří, Budyšín a Zhořele (37).

Interreg Bavorsko - Česko 2021-2027 je zacílen na spolupráci mezi Plzeňským, Karlovarským a Jihočeským krajem v České republice a 16 bavorskými okresy a 7 statutárními městy v Bavorsku. Hlavním cílem programu je stabilizace úlohy kultury a udržitelného turismu v rámci hospodářského rozvoje, sociálních inovací a začleňování v těchto oblastech (38).

Program Interreg DANUBE, známý také jako The Danube Transnational Programme, byl vytvořen s cílem podpořit spolupráci v oblastech ležících podél řeky Dunaj

nebo s ní spojených. Tento program zahrnuje celkem 14 zemí, včetně České republiky. Jeho hlavním cílem je posílit spolupráci mezi různými regiony a zvýšit územní integraci. Program nabízí celkem čtyři oblasti podpory, které se zaměřují na podporu ekologických inovací, zachování a správu rozmanitosti přírodního a kulturního bohatství, zlepšení propojení oblastí podél Dunaje a posílení víceúrovňové a nadnárodní správy v oblastech s významným společenským dopadem (39).

Integrovaný regionální operační program, zkráceně IROP, je dalším programem, který má významný podíl na rozvoji specifických cílů v 10 oblastech. V rámci tohoto programu se zaměřuje na ochranu a zachování kulturního dědictví České republiky. Hlavním cílem programu je zvýšit zájem veřejnosti o kulturní dědictví, podporovat rozvoj vzdělávacích aktivit a zajistit udržitelnost cestovního ruchu (40).

4 Charakteristika Středočeského kraje z hlediska řešené problematiky

Středočeský kraj je největším krajem České republiky a to rozlohou, počtem obcí i obyvatel. Nachází se ve středu Čech, kde obklopuje hlavní město Prahu a zároveň sousedí se všemi kraji regionu Čechy, s výjimkou Karlovarského kraje. V tabulce 1 lze vidět základní ukazatele Středočeského kraje. K datu 31.12.2021 bylo zaznamenáno, že necelých 14 % českého území je zabráno tímto krajem, což činí 10 928 km². Průměrná velikost kraje v České republice je téměř dvakrát menší než území Středočeského kraje. Region je složen z 12 okresů, přičemž největší okres je Příbram a nejmenší je Praha-západ. Celkový počet obcí v roce 2021 byl 1 144. Typickým rysem těchto obcí je, že počet obyvatel je udržován do dvou tisíc. K datu 30.6.2023 bylo zaznamenáno, že celkový počet obyvatel v tomto kraji činil 1 449 495 osob (41).

Tabulka 1 Základní ukazatele Středočeského kraje

Ukazatel	Hodnota ukazatele	K datu
Počet obyvatel	1 449 495 obyvatel	30.6.2023
Rozloha kraje	10 928 km ²	31.12.2021
Počet okresů	12	-
Počet obcí	1 114	2021
Průměrná hrubá mzda	43 137 Kč	11.9.2023
Regionální HDP	688 764 mil. Kč, b.c.	23.1.2023
Počet hostů v HUZ	542 158	8.8.2023

Zdroj: Středočeský kraj, Český statistický úřad, vlastní zpracování

Demografický vývoj ve Středočeském kraji prošel výraznými změnami. Celkový vývoj je rozdělen do pěti vývojových fází, během kterých se celkový počet obyvatel kraje a tempo vývoje měnil. Zpočátku byl počet obyvatel zapříčiněn přirozenými přírůstkem, ale to se změnilo po roce 1980, kdy byl vývoj negativně ovlivňován přistěhovalectvím. Nicméně, od roku 1990 bylo tempo růstu změněno a počet obyvatel začal plynule růst (42). Zejména po roce 1995 z důvodu výstavby nových obytných celků v okolí Prahy začal kraj zaznamenávat nárůst počtu obyvatel. Tento nárůst byl způsoben zejména mladými lidmi, kteří si v kraji

zakládali rodiny. Počet obyvatel v kraji rostl až do doby pandemie koronaviru, kdy byl zaznamenán pokles (41).

Středočeský kraj je považován jako významný činitel, který má svůj vliv na ekonomiku České republiky. Díky své poloze a rozvinuté infrastruktuře ho lze považovat za podstatný zdroj pracovní síly, průmyslu, zásobování a rekreace v Praze. V oblasti kraje je provozována hustá železniční a silniční síť, která obvykle směřuje do hlavního města. V kraji je využíván vodní dopravní kanál, Labsko-vltavská vodní cesta, který je určen pro vnitrostátní i mezinárodní přepravu. Klíčové zdroje produkce Středočeského kraje jsou tvořeny zemědělskou a průmyslovou výrobou. Rostlinná výroba, jako je pěstování obilovin, ovoce, zeleniny a květin, je umožněna díky vhodným přírodním podmínkám. Hlavními odvětvími v oblasti průmyslu jsou zejména strojírenství, chemický průmysl a potravinářství. Vysoký podíl na průmyslové výrobě je tvořen společností ŠKODA AUTO a.s., která sídlí v Mladé Boleslavi, a TPCA Czech, s.r.o. v Kolíně (41).

V oblasti Středočeského kraje je možno nalézt množství historických památek a chráněných krajinných oblastí. Několik památek je zapsáno na Seznamu světového kulturního dědictví UNESCO, což zahrnuje historickou část města Kutná Hora s chrámem sv. Barbory a katedrálou Nanebevzetí Panny Marie v Sedlci. Celkově je ve Středočeském kraji zaznamenáno několik statisíců movitých kulturních památek. Mezi významné památky mohou být zařazeny sakrální památky, vrchnostenská sídla a kláštery. Mnohé z nich jsou ve správě Národního památkového ústavu. Příkladem mohou být hrady Karlštejn, Křivoklát, Točnick a další. Stejný význam je přisuzován i krajským přírodním oblastem, jako je CHKO Křivoklátsko, které je evidováno na seznamu biosférických rezervací, a další oblasti, například CHKO Český kras nebo Český ráj (41), (43).

Vybrané cíle Středočeského kraje

Ekocentrum Zahrada je ekologickým centrem, jež je součástí Domu dětí a mládeže Na Výstavišti, které se nachází v centru Mladé Boleslavi (viz obrázek 5, bod 1 na mapě).

V prostorách ekocentra lze nalézt miniZOO,

botanickou zahradu a pobočku Záchrané stanice Huslík. Pobočka je určena pouze pro dlouhodobě handicapovaná zvířata, jejichž návrat do volné přírody není možný. Kromě handicapovaných živočichů lze v miniZOO vidět expozice domácích i exotických zvířat.

Obrázek 1 Logo Ekocentrum Zahrada

Zdroj: (44)

Zájmové oblasti, kterým se centrum věnuje, jsou spojeny především s životním prostředím a volnočasovými aktivitami. Ekocentrem jsou pořádány výukové programy, veřejné akce a kroužky určené pro děti a mládež (44).

Zoopark Zájezd je malou zoologickou zahradou, která je situována v obci Zájezd v okrese Kladno (viz obrázek 5, bod 2 na mapě). Venkovní i vnitřní expozice, které lze v parku najít, jsou propojeny s naučnými prvky zpravidla v interaktivní podobě. Pro návštěvníky jsou připraveny expozice, kde lze vidět terária, tropický skleník, dětskou zoo, motýlí zahradu či naučnou stezku, jež byla podpořena z Fondu pro environmentální vzdělávání Středočeským krajem. Parkem jsou pořádány tematické vzdělávací akce určené pro dětské

obecenstvo. Repertoár parku je také rozšířen o zážitkové programy pro širokou veřejnost v doprovodu ošetřovatele s možností bližšího kontaktu se zvířaty. V péči zoologické zahrady je více než 100 druhů domácích i exotických zvířat. Zajímavou atrakivitou parku je největší veřejně přístupná kolekce chameleonů na světě (45).

Zoo Chleby se nachází v obci Chleby v okrese Nymburk (viz obrázek 5, bod 3 na mapě). Zoologická zahrada byla založena roku 1997 a stala se první zoologickou zahradou svého druhu, která není ve správě státu. V areálu parku jsou vybudovány pavilony s vnitřní expozicí, venkovní výběhy, obří akvárium, dětské hřiště a Mendelovo ekologické centrum, jež je vybaveno učebnami a posluchárnou. Výukové programy, které jsou nabízeny zoologickou zahradou, jsou zaměřeny na teoretické a praktické poznávání

přírody pro skupiny dětí mateřských a základních škol. Zážitkové programy, které jsou určeny pro děti, ale také pro dospělé, jsou koncipovány na bližší kontakt se zvířaty za doprovodu ošetřovatelů. V zoologické zahradě je možné vidět více než 120 druhů domácích a exotických zvířat s zastoupením savců, ptáků, plazů, ryb a dalších (46).

Obrázek 2 Logo Zoopark Zájezd

Zdroj: (45)

Obrázek 3 Logo Zoo Chleby

Zdroj: (46)

Farmapark Soběhrdy je umístěn v obci Soběhrdy, která se nachází v okrese Benešov (viz obrázek 5, bod 4 na mapě). Chov zvířat je zde zaměřen na zvířata z farem z celého světa. Celkem je v parku k vidění více než 250 druhů zvířat. Návštěvníci parku mohou přicházet na vytyčených místech do kontaktu se zvířaty s možností krmení. Atrakce a hřiště pro děti jsou rozmístěny po celém areálu parku. V minulých letech byl parkem nabízen vzdělávací program pro děti ve formě Chovatelského kroužku, nicméně v současné době nejsou žádné vzdělávací programy v repertoáru parku (47).

Obrázek 4 Logo Farmapark Soběhrdy

Zdroj: (47)

Obrázek 5 Mapa s vyznačenými body vybraných cílů Středočeského kraje

Zdroj: vlastní zpracování bodů v mapě, Mapy.cz

Na obrázku 5 je zobrazena mapa Prahy a Středočeského kraje, ve které jsou vyznačeny vybrané cíle kulturně-poznávacího cestovního ruchu. Tato místa jsou označena čísly 1. Ekocentrum Zahrada; 2. Zoopark Zájezd; 3. Zoo Chleby; 3. Farmapark Soběhrdy.

5 Vlastní práce

Praktická část je zaměřena na statistické zpracování dat návštěvnosti hromadných ubytovacích zařízení (HUZ) a vybraných cílů kulturně-poznávacího cestovního ruchu ve Středočeském kraji. Data návštěvnosti hromadných ubytovacích zařízení byla získána z ročenek Českého statistického úřadu, které jsou veřejně dostupné na internetu. Údaje jsou zpracovány na základě dat v intervalu 11 let, konkrétně v období od roku 2012 do roku 2022. Informace o návštěvnosti vybraných cílů kulturně-poznávacího cestovního ruchu byla získána prostřednictvím osobního setkání, elektronické či telefonické komunikace s provozovateli a pracovníky vybraných cílů. Data jsou uváděna v ročních záznamech a v různých časových intervalech. Nejprve byla provedena analýza dostupných dat, přičemž byl zkoumán jejich historický vývoj. Následně byla tato data zpracována za použití časových řad v softwaru Statistica 14. Tato metoda umožnila modelovat a předvídat budoucí vývoj na základě identifikovaných historických trendů.

5.1 Analýza návštěvnosti HUZ ve Středočeském kraji

Jako klíčový ukazatel vývoje cestovního ruchu ve Středočeském kraji je využíván vývoj počtu návštěvníků HUZ. Data návštěvnosti byla získána ze statistické ročenky Českého statistického úřadu. Časový interval je sledován v rozmezí roků 2012-2022.

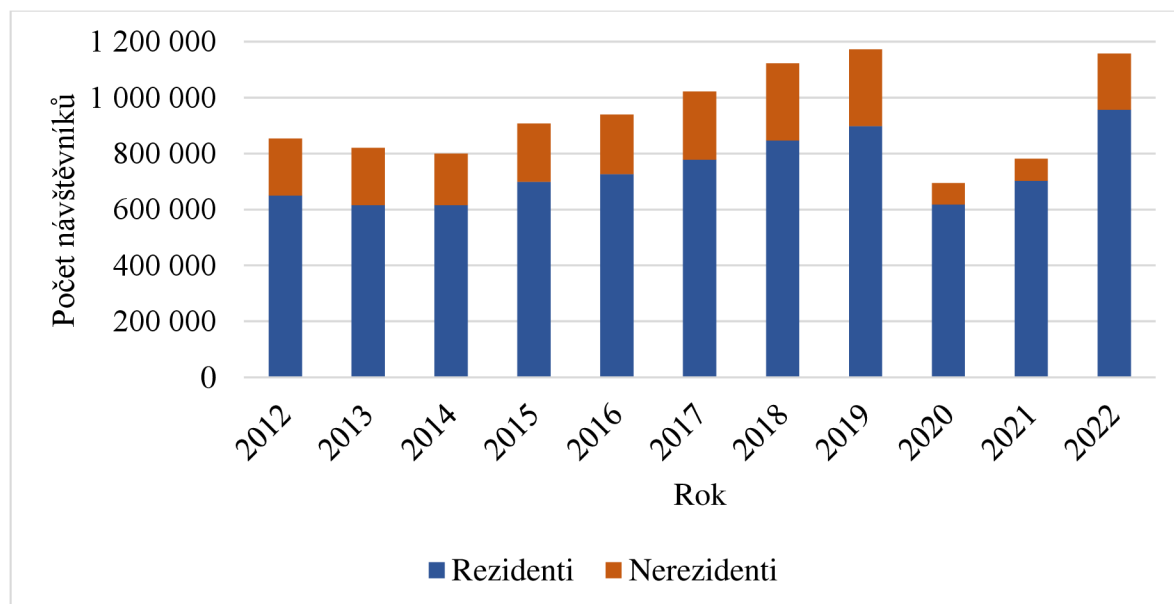
Tabulka 2 Vývoj návštěvnosti HUZ ve Středočeském kraji (osoby)

Rok	Celkový počet hostů	Počet rezidentů	Počet nerezidentů	Podíl rezidentů na celkovém počtu návštěvníků
2012	853 204	649 689	203 515	76 %
2013	820 141	616 035	204 106	75 %
2014	799 530	615 721	183 809	77 %
2015	907 567	699 278	208 289	77 %
2016	939 041	726 494	212 547	77 %
2017	1 021 352	777 984	243 368	76 %
2018	1 122 095	846 974	275 121	75 %
2019	1 172 951	898 414	274 537	77 %
2020	693 980	617 659	76 321	89 %
2021	781 785	702 904	78 881	90 %
2022	1 157 837	956 173	201 664	83 %
Celkem	10 269 483	8 107 325	2 162 158	79 %
Průměr	933 589	737 030	196 560	79 %

Zdroj: vlastní zpracování, Český statistický úřad

V tabulce 2 je sledován vývoj počtu hostů HUZ v průběhu 11 let a jejich rozdělení mezi rezidenty a nerezidenty ve Středočeském kraji. Podstatným faktorem je, že významná část návštěvníků je tvořena rezidenty, tedy domácími hosty, což je také vyjádřeno v grafu 1. Jejich podíl na celkovém počtu hostů se pohybuje v rozmezí od 75 % až do 90 %, kdy průměrná hodnota podílu rezidentů na celkovém počtu hostů je tvořena 79 %. To naznačuje, že Středočeský kraj je atraktivním místem pro místní obyvatele. Sledované období je charakterizováno kolísáním celkového počtu hostů v kraji. V roce 2022 bylo dosaženo maxima, kdy bylo zaznamenáno více než 1,1 milionu hostů. Analýza ukázala, že průměrný počet hostů ve sledovaném období činil 933 589, z čehož průměrně 737 030 představovalo rezidenty a 196 560 nerezidenty.

Graf 1 Porovnání vývoje návštěvnosti HUZ rezidenty a nerezidenty ve Středočeském kraji

Zdroj: vlastní zpracování, Český statistický úřad

V grafu 1 lze vidět rozdíl v návštěvnosti rezidentů a nerezidentů Středočeského kraje. Je patrné, že počet domácích hostů je neustále zvyšován, zatímco počet nerezidentů v poměru s rezidenty je snižován. Výrazný pokles počtu hostů v roce 2020 byl pravděpodobně způsoben pandemií COVID-19. V reakci na pandemii byla zavedena opatření, která značně omezila cestovní ruch a provoz HUZ. V roce 2020 lze dále pozorovat rozdíl v počtu rezidentů a nerezidentů. Oproti počtu nerezidentů byl zaznamenán výrazný nárůst počtu rezidentů. Zatímco počet rezidentů byl zaznamenán na úrovni 617 659, počet nerezidentů byl stanoven na pouhých 76 321. Z tohoto rozdílu lze usuzovat, že cestování nerezidentů bylo významně ovlivněno pandemií COVID-19.

Tabulka 3 Elementární charakteristiky návštěvnosti HUZ ve Středočeském kraji (osoby)

Rok	Počet návštěvníků	První diference	Koeficient růstu	Relativní přírůstek	Bazický index
2012	853 204	-	-	-	-
2013	820 141	-33 063	0,9612	-0,0388	0,9612
2014	799 530	-20 611	0,9749	-0,0251	0,9371
2015	907 567	108 037	1,1351	0,1351	1,0637
2016	939 041	31 474	1,0347	0,0347	1,1006
2017	1 021 352	82 311	1,0877	0,0877	1,1971
2018	1 122 095	100 743	1,0986	0,0986	1,3152
2019	1 172 951	50 856	1,0453	0,0453	1,3748
2020	693 980	-478 971	0,5917	-0,4083	0,8134
2021	781 785	87 805	1,1265	0,1265	0,9163
2022	1 157 837	376 052	1,4810	0,4810	1,3570
Průměr	933 589	30 463	1,0310	-	-

Zdroj: vlastní zpracování, Český statistický úřad

V tabulce 3 je poskytnut pohled na elementární charakteristiky vývoje návštěvnosti počtu hostů hromadných ubytovacích zařízení ve Středočeském kraji. Počáteční hodnota návštěvnosti v roce 2012 byla vymezena ve výši 853 204 hostů. V následujících letech, konkrétně mezi roky 2013 a 2014, byla zaznamenána klesající tendence návštěvnosti, která se projevila v hodnotách první diference. Počet návštěvníků v roce 2013 byl snížen o 33 063 hostů, tedy na celkový počet 820 141 hostů za rok. V následujícím roce 2014 došlo ke snížení o dalších 20 611 hostů, takže celková návštěvnost byla 799 530 hostů. Podle dat z Českého statistického úřadu byl pokles návštěvnosti především způsoben mírným snížením návštěvnosti rezidentů ve Středočeském kraji (48). Mezi lety 2015 a 2019 lze pozorovat nárůst počtu návštěvníků z 799 530 na 1 172 951. K největšímu nárůstu v tomto období došlo v roce 2015, kdy tempo růstu dosáhlo hodnoty 13,51 %. V roce 2017 byla zaznamenána nejvyšší hodnota bazického indexu za celé sledované období. Hodnota bazického indexu dosahovala 1,3748, a tedy v tomto roce došlo i k největší návštěvnosti. V roce 2020 byl zaznamenán výrazný pokles návštěvnosti o 478 971 lidí, celková návštěvnost byla 693 980. Za celé sledované období byla právě v roce 2020 zaznamenána nejnižší návštěvnost. Tento pokles byl zřejmě způsoben pandemií COVID-19. V roce 2021 došlo ke zlepšení a návštěvnost stoupla o 12 % ve srovnání s přechozím rokem, kdy došlo k propadu o 40,83 %. V roce 2022 návštěvnost dosáhla téměř vrcholu, kdy bazický index nabyl hodnoty 1,3570. V sledovaném roce byl zaznamenán i nejvyšší relativní přírůstek 48,1 %. Průměrný koeficient růstu za celé období dosahuje hodnoty 1,0310, což naznačuje, že v průměru docházelo ročně jen k velmi mírnému nárůstu počtu návštěvníků.

5.1.1 Návštěvnost rezidentů

Tabulka 4 je zaměřena na vývoj návštěvnosti rezidentů hromadných ubytovacích zařízení ve Středočeském kraji mezi lety 2012 a 2022.

Tabulka 4 Elementární charakteristiky návštěvnosti HUZ rezidenty ve Středočeském kraji

Rok	Počet návštěvníků	První diference	Koeficient růstu	Relativní přírůstek	Bazický index
2012	649 689	-	-	-	-
2013	616 035	-33 654	0,9482	-0,0518	0,9482
2014	615 721	-314	0,9995	-0,0005	0,9477
2015	699 278	83 557	1,1357	0,1357	1,0763
2016	726 494	27 216	1,0389	0,0389	1,1182
2017	777 984	51 490	1,0709	0,0709	1,1975
2018	846 974	68 990	1,0887	0,0887	1,3037
2019	898 414	51 440	1,0607	0,0607	1,3828
2020	617 659	-280 755	0,6875	-0,3125	0,9507
2021	702 904	85 245	1,1380	0,1380	1,0819
2022	956 173	253 269	1,3603	0,3603	1,4717
Průměr	737 030	30 648	1,0394	-	-

Zdroj: vlastní zpracování, Český statistický úřad

Jak lze v tabulce 4 vidět, v počátečním roce 2012 byl zaznamenán počet návštěvníků 649 689. V roce 2013 došlo k mírnému relativnímu poklesu 5,18 %, což se také projevilo úbytkem v první diferenci -33 654 hostů domácího cestovního ruchu. Tento klesající trend pokračoval až do roku 2015, kdy došlo k obratu a tempo růstu se dostalo na hodnotu 13,57 %. Tento růst byl přerušen v roce 2020, pravděpodobně vlivem pandemie COVID-19. Pokles lze dobře vidět na relativním úbytku, který představoval 31,25 % oproti předchozímu roku 2019. Dle první diference v tomto roce došlo k úbytku 280 755 hostů domácího cestovního ruchu. Po výrazném poklesu v roce 2020 došlo v roce 2022 k rychlému obratu, kdy byl zaznamenán doposud nejvyšší počet hostů 956 173. Tempo růstu dosáhlo hodnoty 36,03 % oproti roku 2021 a nárůst 47,17 % oproti roku 2012. Tento rychlý nárůst může být známkou silné odolnosti rezidentů vůči pandemii COVID-19 a úspěšných opatření pro obnovu návštěvnosti ve Středočeském kraji. Za sledované období byl průměrný počet návštěvníků 737 030. Z hodnoty průměrného koeficientu růstu 1,0394 lze konstatovat, že se návštěvnost každý rok mírně zvyšovala. Celkově lze z tabulky 4 vyvodit, že i přes mírné roční změny v počtu návštěvníků a dynamický pokles v roce 2020 naznačuje obecný trend postupný nárůst popularity Středočeského kraje mezi domácími návštěvníky.

5.1.2 Návštěvnost nerezidentů

V tabulce 5 je vyobrazen vývoj počtu návštěvnosti nerezidentů hromadných ubytovacích zařízení ve Středočeském kraji mezi roky 2012 až 2022.

Tabulka 5 Elementární charakteristiky návštěvnosti HUZ nerezidenty ve Středočeském kraji

Rok	Počet návštěvníků	První diference	Koeficient růstu	Relativní přírůstek	Bazický index
2012	203 515	-	-	-	-
2013	204 106	591	1,0029	0,0029	1,0029
2014	183 809	-20 297	0,9006	-0,0994	0,9032
2015	208 289	24 480	1,1332	0,1332	1,0235
2016	212 547	4 258	1,0204	0,0204	1,0444
2017	243 368	30 821	1,1450	0,1450	1,1958
2018	275 121	31 753	1,1305	0,1305	1,3518
2019	274 537	-584	0,9979	-0,0021	1,3490
2020	76 321	-198 216	0,2780	-0,7220	0,3750
2021	78 881	2 560	1,0335	0,0335	0,3876
2022	201 664	122 783	2,5566	1,5566	0,9909
Průměr	196 560	-185	0,9991	-	-

Zdroj: vlastní zpracování, Český statistický úřad

Návštěvnost v počátečním roce 2012 dosahovala hodnoty 203 515 a až do roku 2014 měla rostoucí charakter. V roce 2014 došlo k propadu návštěvnosti o 20 297 hostů, která se projevila relativním úbytkem o 0,0994 oproti předchozímu roku. V následujícím roku byl zaznamenán opět nárůst návštěvnosti, který se udržel až do roku 2019. Nejvyšší hodnota bazického indexu byla zaznamenána v roce 2018, kdy dosáhla hodnoty 1,3518, což lze interpretovat jako nárůst návštěvnosti o 35,18 % oproti roku 2012. To je také důkazem, že v roce 2018 zaznamenal Středočeský kraj nejvyšší návštěvnost zahraničních návštěvníků za sledované období. Oproti tomu byl zaznamenán nejvyšší propad v roce 2020, kdy dle první diference, došlo k propadu o 198 216 návštěvníků. Tento pokles lze s vysokou pravděpodobností opět připisat následkům pandemie COVID-19, která měla významný vliv na cestovní ruch. Naopak v následujících letech, především v roce 2022 došlo k prudkému obratu a tempo růstu vzrostlo na hodnotu 2,5566, což indikuje rychlý nárůst návštěvnosti nerezidentů o 155,66 % po opadnutí restriktivních opatření souvisejících s pandemií. Nicméně, i přes tento nárůst, je hodnota bazického indexu pouhých 0,9909, což lze interpretovat tak, že hodnota návštěvnosti se doposud nevyrovnala hodnotě návštěvnosti v počátečním roce 2012.

5.2 Predikce návštěvnosti HUZ ve Středočeském kraji

Predikce návštěvnosti hromadných ubytovacích zařízení byla vytvořena na základě shromážděných dat z let 2012-2022, která jsou dostupná na stránkách Českého statistického úřadu. Predikce byly vypočteny prostřednictvím softwaru Statistica 14 a to na následující tři období, tedy pro roky 2023-2025.

Tabulka 6 Trendové funkce - Vývoj návštěvnosti HUZ hosty ve Středočeském kraji

Funkce	Index determinace
Lineární	0,1054
Kvadratický	0,1434
Logaritmický	0,1238

Zdroj: vlastní zpracování, Statistica 14

V tabulce 6 jsou prezentovány hodnoty indexu determinace návštěvnosti hromadných ubytovacích zařízení ve Středočeském kraji, které byly určeny pro tři různé typy funkcí: lineární, kvadratickou a logaritmickou. Bylo zjištěno, že hodnota indexu determinace pro lineární funkci je 0,1054. Pro kvadratickou funkci byla hodnota indexu determinace vyšší, konkrétně 0,1434. Hodnota indexu determinace logaritmické funkce byla nalezena na úrovni 0,1238. Z těchto údajů lze vyvodit, že nejvhodnější hodnotu indexu determinace představuje kvadratická funkce s hodnotou 0,1434. Protože hodnoty indexu determinace jsou příliš nízké, nedojde k provedení predikce celkové návštěvnosti hromadných ubytovacích zařízení ve Středočeském kraji.

5.2.1 Návštěvnost rezidentů

V tabulce 7 jsou uvedeny hodnoty indexu determinace pro tři funkce vývoje návštěvnosti rezidentů hromadných ubytovacích zařízení ve Středočeském kraji. Indexy determinace byly vypočteny v softwaru Statistica 14 ve sledovaném období 2012-2022.

Tabulka 7 Trendové funkce - Vývoj návštěvnosti HUZ rezidenty ve Středočeském kraji

Funkce	Index determinace
Lineární	0,3707
Kvadratický	0,4107
Logaritmický	0,345

Zdroj: vlastní zpracování, Statistica 14

Index determinace lineární funkce byl stanoven na hodnotu 0,3707. To znamená, že lineární model je vysvětlen přibližně z 37,07 % variability závislé proměnné. Pro

kvadratický model byl index determinace vyšší, a to 0,4107, což znamená, že kvadratický model je vysvětlen 41,07 % variability. Naopak, logaritmický model má nižší index determinace, konkrétně 0,345, což znamená, že tento model je vysvětlen z 34,5 % variability závislé proměnné. Z uvedených hodnot je zřejmé, že největší schopnost vysvětlit variabilitu dat, má kvadratický model. Tvar rovnice této funkce je:

$$y' = 582\,876,5 + 32\,474,4 t_i - 884,6 t_i^2.$$

V tabulce 8 jsou stanoveny hodnoty bodového a intervalového odhadu na hladině významnosti 0,05. Tyto odhady jsou určeny pro predikci vývoje návštěvnosti rezidentů hromadných ubytovacích zařízení ve Středočeském kraji pro roky 2023-2025.

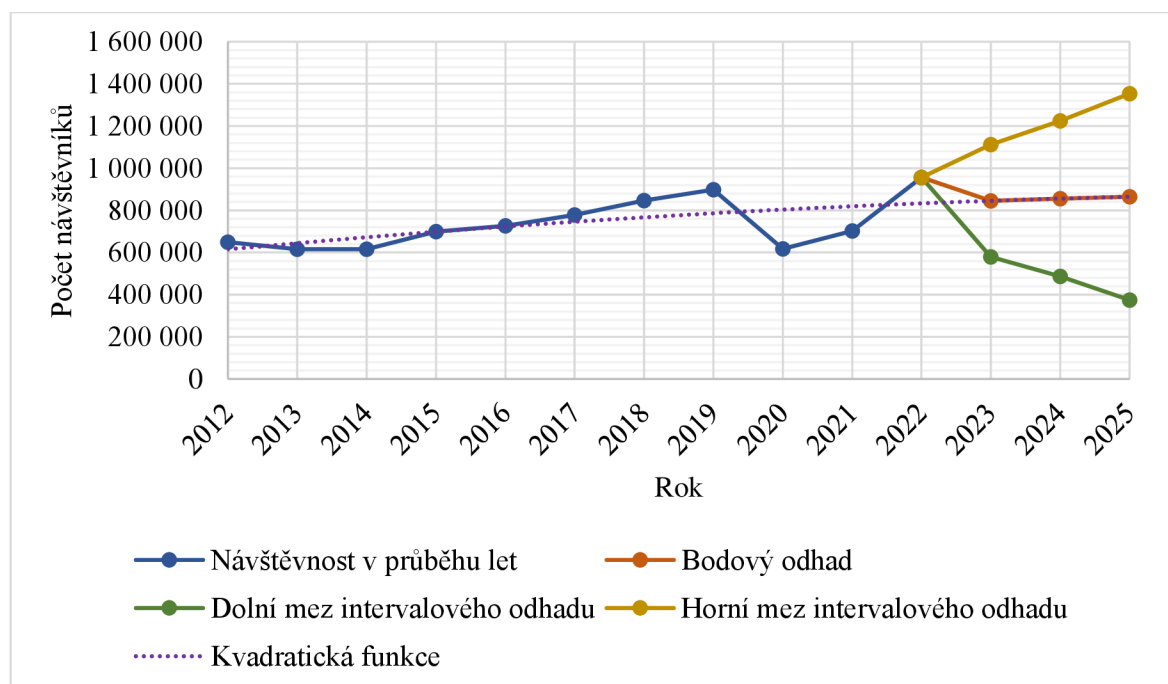
Tabulka 8 Predikce vývoje návštěvnosti HUZ rezidenty ve Středočeském kraji

Rok	Bodový odhad	Intervalový odhad ($\alpha = 0,05$)
2023	845 181	(578 763; 1 111 600)
2024	855 540	(486 902; 1 224 178)
2025	864 129	(374 635; 1 353 623)

Zdroj: vlastní zpracování, Statistica 14

Na Grafu 2 je zobrazena předpověď návštěvnosti rezidentů HUZ ve Středočeském kraji ve sledovaném období s využitím bodového a intervalového odhadu.

Graf 2 Predikce vývoje návštěvnosti HUZ rezidenty ve Středočeském kraji

Zdroj: vlastní zpracování, MS Excel, výchozí data ze softwaru Statistica 14

Z bodového odhadu lze usuzovat, že nejprve dojde k poklesu v roce 2023 a poté k velmi mírnému nárůstu návštěvnosti v letech 2024 a 2025. Na základě tvaru funkce je odhadováno, že návštěvnost by měla v roce 2024 dosáhnout hodnoty 855 540 návštěvníků a v následujícím roce by měla být 864 129 návštěvníků. Tento trend je možné považovat za pozitivní signál pro rozvoj cestovního ruchu ve Středočeském kraji. Oproti tomu lze z intervalových odhadů vidět širší pohled na možný vývoj. Možný signifikantní pokles návštěvnosti je naznačen dolní hranicí intervalového odhadu, kdy by mohlo dojít k poklesu 486 902 návštěvníků v roce 2024 a trend by se mohl ubírat až k 374 635 návštěvníkům v roce 2025. Na druhé straně je naznačeno horní hranicí odhadu možnost udržení vysoké úrovně návštěvnosti, kdy by návštěvnost v roce 2025 vzrostla až na 1 353 623.

5.2.2 Návštěvnost nerezidentů

Ve zpracované tabulce 9 jsou prezentovány indexy determinace pro vývoj návštěvnosti nerezidentů hromadných ubytovacích zařízení ve Středočeském v období let 2012-2022.

Tabulka 9 Trendové funkce - Vývoj návštěvnosti HUZ nerezidenty ve Středočeském kraji

Funkce	Index determinace
Lineární	0,0851
Kvadratický	0,2154
Logaritmický	0,0342

Zdroj: vlastní zpracování, Statistica 14

U lineárního modelu je index determinace uveden jako 0,0851, což může naznačovat, že je vysvětlena pouze malá část variability dat tímto modelem. Kvadratický model má index determinace 0,2154, což naznačuje lepší schopnost vysvětlit variabilitu dat. Oproti tomu logaritmický model má nejnižší index determinace, 0,0342. Z uvedených hodnot je patrné, že kvadratický model je vyhodnocen jako nejvhodnější pro předpovídání hodnot vzhledem k tomu, že má nejvyšší index determinace. Na základě těchto informací lze konstatovat, že data jsou nejlépe reprezentována kvadratickým modelem. Tato funkce má tvar:

$$y' = 164\,542,2 + 25\,031,7 t_i - 2\,569 t_i^2.$$

V tabulce 10 jsou zpracovány hodnoty bodového a intervalového odhadu na hladině významnosti 0,05 pro vývoj návštěvnosti nerezidentů hromadných ubytovacích zařízení ve Středočeském kraji. Některé hodnoty intervalového odhadu vyšly záporné a v grafu 3 jakou vyjádřeny jako nulové.

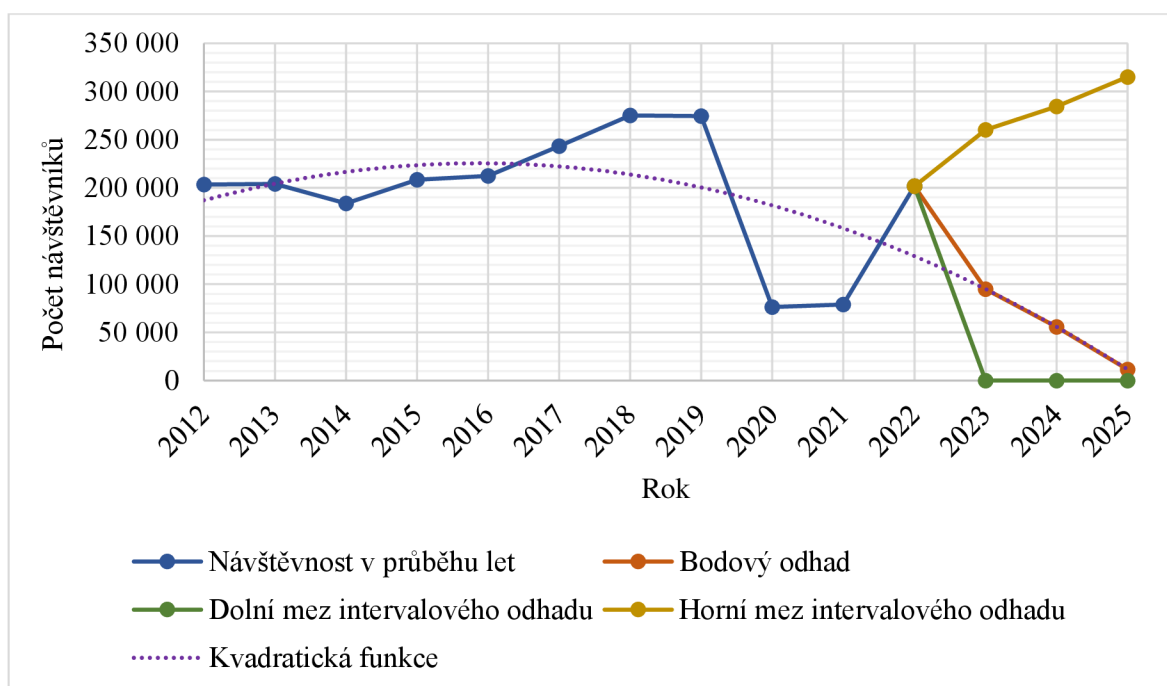
Tabulka 10 Predikce vývoje návštěvnosti HUZ nerezidenty ve Středočeském kraji

Rok	Bodový odhad	Intervalový odhad ($\alpha = 0,05$)
2023	94 991	(0; 260 279)
2024	55 799	(0; 284 504)
2025	11 469	(0; 315 154)

Zdroj: vlastní zpracování, Statistica 14

V grafu 3 jsou znázorněny predikce návštěvnosti nerezidentů hromadných ubytovacích zařízení ve Středočeském kraji za sledované období mezi roky 2012-2022 s predikcemi pro roky 2023-2025, které jsou uvedeny v tabulce 10.

Graf 3 Predikce vývoje návštěvnosti HUZ nerezidenty ve Středočeském kraji

Zdroj: vlastní zpracování, MS Excel, výchozí data ze softwaru Statistica 14

Průběh bodového odhadu je charakterizován prudkým poklesem v roce 2023 na hodnotu 94 991 hostů. Tento rychlý pokles by mohl být následován již mírnějším klesajícím trendem, kdy by hodnota v roce 2024 mohla být 55 799 hostů a v roce 2025 by se dostala na hodnotu 11 469. Rozšíření intervalového odhadu se v čase velmi rychle zvyšuje. Zatímco z hodnot dolních mezi intervalového odhadu lze předpovídat prudký pokles na nulu již v roce 2023, z horní meze lze usuzovat pozitivní nárůst návštěvnosti. V roce 2023 by návštěvnost mohla dosáhnout hodnoty 260 279, což by představovalo nárůst o 58 615 lidí. V roce 2025 by návštěvnost nerezidentů mohla vzrůst až na hodnotu 315 154.

Pokud by bodové predikce návštěvnosti nerezidentů hromadných ubytovacích zařízení, znázorněné na grafu 3, byly skutečné, došlo by k výraznému poklesu návštěvnosti ve Středočeském kraji v letech 2022-2025. Tento pokles by mohl významně ovlivnit budoucí vývoj v tomto kraji. Z ekonomického hlediska by mohlo docházet ke snížení příjmů, což by vedlo k finanční tísní nebo dokonce ke krachu některých podniků. Dále by mohlo docházet k odkladu nebo zrušení plánovaných investic do turistické infrastruktury a služeb. To by významně snížilo atraktivitu kraje jako turistické destinace pro nerezidentní návštěvníky. Společně s tím by mohlo nastat zvýšení nezaměstnanosti, což by pravděpodobně mělo dopad na místní ekonomiku a kvalitu života obyvatel ve Středočeském kraji.

5.3 Analýza návštěvnosti vybraných cílů ve Středočeském kraji

K analýze návštěvnosti vybraných cílů Středočeského kraje byly vybrány čtyři místa, která jsou: Ekocentrum Zahrada, Zoopark Zájezd, Zoo Chleby a Farmapark Soběhrdy. Tato místa byla vybrána na základě poskytnutých dat, která byla získána po osobním setkáním, případně telefonickou a elektronickou komunikací. Vývoj návštěvnosti je sledován za různá období na základě poskytnutých dat.

5.3.1 Ekocentrum Zahrada

Ekocentrum Zahrada, situované v centru Mladé Boleslavi (viz obrázek 5, bod v mapě 1), je prvním ze sledovaných cílů kulturně-poznávacího cestovního ruchu ve Středočeském kraji. Data let 2016-2023 byla získána na základě osobního setkání. Nekompletní data za rok 2023 byla vyřazena z analýzy, aby nedošlo ke zkreslení výsledků.

Tabulka 11 Elementární charakteristiky návštěvnosti Ekocentra Zahrada (osoby)

Rok	Počet návštěvníků	První diference	Koeficient růstu	Relativní přírůstek	Bazický index
2016	8 736	-	-	-	-
2017	9 714	978	1,1120	0,1120	1,1120
2018	9 700	-14	0,9986	-0,0014	1,1103
2019	10 356	656	1,0676	0,0676	1,1854
2020	3 147	-7 209	0,3039	-0,6961	0,3602
2021	10 500	7 353	3,3365	2,3365	1,2019
2022	11 282	782	1,0745	0,0745	1,2914
Průměr	9 062	424	1,0435	-	-

Zdroj: vlastní zpracování na základě uskutečněného sběru dat

V tabulce 11 jsou obsažena data návštěvnosti Ekocentra Zahrada mezi lety 2016 a 2022. V letech 2016-2019 byl pozorován postupný nárůst počtu návštěvníků, s malou výjimkou v roce 2018. Dosavadního vrcholu bylo dosaženo v roce 2019 s počtem 10 356 návštěvníků. Tento rostoucí trend byl přerušen v roce 2020, kdy byl zaznamenán prudký pokles počtu návštěvníků o 7 356. Tento pokles byl pravděpodobně způsoben především pandemií COVID-19. V roce 2021 byl zaznamenán nejvyšší koeficient růstu 3,3365 a nárůst o 233,65 %, což představuje výrazný nárůst návštěvnosti ve srovnání s předchozím rokem 2020. Tento nárůst by mohl signalizovat oživení cestovního ruchu a postupné zotavení od dopadů pandemie. V letech, které následovaly, byl obnoven růst dosahující maxima 11 282 návštěvníků v roce 2022. Nejvyšší hodnota bazického indexu 1,2914 byla dosažena v roce 2022, tedy že návštěvnost byla v o 29,14 % vyšší než v roce 2016.

5.3.2 Zoopark Zájezd

Zoopark Zájezd, který se nachází v okrese Kladno, byl vybrán jako druhý cíl kulturně-poznávacího cestovního ruchu (viz obrázek 5, bod v mapě 2). Data o návštěvnosti Zooparku Zájezd za období let 2017-2023 byla získána prostřednictvím osobního setkání s provozovateli objektu. Z důvodu neúplnosti byla data z roku 2023 vyřazena z analýzy.

Tabulka 12 Elementární charakteristiky návštěvnosti Zooparku Zájezd (osoby)

Rok	Počet návštěvníků	První diference	Koeficient růstu	Relativní přírůstek	Bazický index
2017	32 377	-	-	-	-
2018	33 818	1 441	1,0445	0,0445	1,0445
2019	38 405	4 587	1,1356	0,1356	1,1862
2020	53 397	14 992	1,3904	0,3904	1,6492
2021	71 927	18 530	1,3470	0,3470	2,2215
2022	79 273	7 346	1,1021	0,1021	2,4484
Průměr	51 533	9 379	1,1961	-	-

Zdroj: vlastní zpracování na základě uskutečněného sběru dat

V tabulce 12 je popsán vývoj návštěvnosti Zooparku Zájezd v průběhu let 2017-2022. Návštěvnost zooparku byla určena ve výši 32 377 návštěvníků v roce 2017 a až do roku 2022, po celé sledované období, byl pozorován pozitivní trend růstu, a to i navzdory překážkám, které mohla představovat pandemie COVID-19. V roce 2022 zoopark dosáhl nevyšší návštěvnosti v podobě 79 533 lidí, což představuje oproti roku 2017 nárůst o více než dvojnásobek, přesněji o 2,4484 dle hodnoty bazického indexu. Postupný nárůst je

ukazován první diferencí, přičemž mezi lety 2020 a 2021 byl zaznamenán největší skok s nárůstem 18 530 návštěvníků. Vrchol koeficientu růstu byl dosažen v roce 2020 s hodnotou 1,3904, což znamená, že návštěvnost v tomto roce podle tempa růstu byla o 39 % vyšší než v předchozím roce. Tento vysoký nárůst může signalizovat zvýšený zájem, během i po období pandemie COVID-19. Během této etapy byla v zooparku vybudována kavárna a byla započata rekonstrukce starších voliér (45). Za sledované období byla hodnota průměrné návštěvnosti 51 533 návštěvníků. Z průměrné hodnoty první diference 9 379 a průměrného koeficientu růstu 1,1961 je možné vyzorovat, že celková návštěvnost je charakterizována silným růstovým potenciálem.

5.3.3 Zoo Chleby

Třetím analyzovaným místem je Zoo Chleby. Tato zoologická zahrada je situována v okrese Nymburk (viz obrázek 5, bod v mapě 3). Data z let 2017-2022 byla získána prostřednictvím elektronické a telefonické komunikace se zaměstnanci objektu.

Tabulka 13 Elementární charakteristiky návštěvnosti Zoo Chleby (osoby)

Rok	Počet návštěvníků	První diference	Koeficient růstu	Relativní přírůstek	Bazický index
2017	56 280	-	-	-	-
2018	58 912	2 632	1,0468	0,0468	1,0468
2019	62 350	3 438	1,0584	0,0584	1,1079
2020	58 314	-4 036	0,9353	-0,0647	1,0361
2021	92 148	33 834	1,5802	0,5802	1,6373
2022	108 000	15 852	1,1720	0,1720	1,9190
Průměr	72 667	10 344	1,1392	-	-

Zdroj: vlastní zpracování na základě uskutečněného sběru dat

V tabulce 13 jsou popsána data návštěvnosti Zoo Chleby za období od roku 2017 do roku 2022. Z tabulky 13 je zřejmé, že každým rokem, s výjimkou v roce 2020, docházelo k růstu počtu návštěvníků. Progresivní vývoj, jež byl narušen rokem 2020, byl s největší pravděpodobností způsoben převážně pandemií COVID-19, která měla za následek uzavření kulturních atrakcí. Na první diferenci je pozorovatelný propad návštěvnosti, který je v tomto roce zaznamenán poklesem o 4 036 návštěvníků. Z koeficientu růstu lze vyčíst, že postupem času nabýval vyšších hodnot. V průměru bylo tempo růstu 13,92 %. Největší relativní přírůstek lze pozorovat v roce 2021, kdy dosáhl hodnoty 0,5802, což představuje nárůst o 58,02 %.

5.3.4 Farmapark Soběhrdy

Farmapark Soběhrdy je posledním sledovaným cílem kulturně-poznávacího cestovního ruchu ve Středočeském kraji. Farmapark se nachází v okrese Benešov (viz obrázek 5, bod v mapě 4). Data návštěvnosti byla získána na základě elektronické a telefonické komunikace s majitelem a provozovatelem parku. Sledované období vývoje je pozorováno mezi roky 2014-2022. Z poskytnutých dat byla vyřazena data z roku 2023, aby nedošlo ke zkreslení predikce pro budoucí období.

Tabulka 14 Elementární charakteristiky návštěvnosti Farmaparku Soběhrdy (osoby)

Rok	Počet návštěvníků	První diference	Koeficient růstu	Relativní přírůstek	Bazický index
2014	60 000	-	-	-	-
2015	72 000	12 000	1,2000	0,2000	1,2000
2016	86 000	14 000	1,1944	0,1944	1,4333
2017	103 000	17 000	1,1977	0,1977	1,7167
2018	115 000	12 000	1,1165	0,1165	1,9167
2019	150 000	35 000	1,3043	0,3043	2,5000
2020	80 000	-70 000	0,5333	-0,4667	1,3333
2021	80 000	0	1,0000	0,0000	1,3333
2022	65 000	-15 000	0,8125	-0,1875	1,0833
Průměr	90 111	625	1,0101	-	-

Zdroj: vlastní zpracování na základě uskutečněného sběru dat

Z tabulky 14 je patrný vývoj návštěvnosti Farmaparku Soběhrdy od roku 2014 do roku 2022. Od počátku sledovaného období, lze pozorovat rostoucí trend návštěvnosti, který byl zastaven v roce 2020. Nejvyšší návštěvnost byla zaznamenána v roce 2019, kdy bazický index dosáhl hodnoty 2,5 ve srovnání s výchozím rokem. Oproti roku 2018 lze vidět nárůst návštěvnosti o 35 000. Navzdory rychle stoupající popularitě farmaparku došlo v roce 2020, v důsledku pandemie COVID-19, k propadu návštěvnosti o 70 000 lidí. V následujícím roce 2021 byla v návštěvnosti zaznamenána stejná hodnota jako v předcházejícím roce. V posledním sledovaném období, roku 2022, došlo opět k propadu o 18,17 %. Z analýzy lze vypočítat, že Farmapark Soběhrdy byl svědkem růstu návštěvnosti až do roku 2019, kdy tento trend byl náhle přerušeno. Významný pokles návštěvnosti byl pravděpodobně způsoben pandemií COVID-19. Návštěvnost parku nebyla obnovena ani v následujícím roce, kdy návštěvnost zůstala na stejné úrovni. Další pokles v roce 2022 může naznačovat, že park má problémy s obnovou své dřívější životaschopnosti. Lze konstatovat, že bez zavedení účinných opatření, může park čelit dalším problémům ve svém provozu a rozvoji.

5.4 Predikce návštěvnosti vybraných cílů ve Středočeském kraji

Predikce návštěvnosti vybraných cílů kulturně-poznávacího cestovního ruchu ve Středočeském kraji byla vytvořena na základě shromážděných dat z různých časových období. Sledované cíle jsou Ekocentrum Zahrada, Zoopark Zájezd, Zoo Chleby a Farmapark Soběhrdy. Predikce pro roky 2023-2025 byly vypočteny softwarem Statistica 14.

5.4.1 Ekocentrum Zahrada

V tabulce 15 jsou zpracovány hodnoty indexu determinace pro různé funkční modely pro predikci návštěvnosti Ekocentra Zahrada.

Tabulka 15 Trendové funkce - Vývoj návštěvnosti Ekocentra Zahrada

Funkce	Index determinace
Lineární	0,0057
Kvadratický	0,1138
Logaritmický	0,0008

Zdroj: vlastní zpracování, Statistica 14

Nejvyšší hodnota indexu determinace 0,1138 byla zaznamenána u kvadratického modelu, což naznačuje jeho nejlepší schopnost vysvětlení variability dat ve srovnání s ostatními modely. Lineární model s indexem determinace 0,0057 a logaritmický model s indexem 0,0008 ukazují na minimální schopnost vysvětlení variability dat návštěvnosti Ekocentra Zahrada. Predikce pro následující období nebude provedena z důvodu velmi nízkých hodnot indexu determinace.

5.4.2 Zoopark Zájezd

V tabulce 16 jsou zpracovány hodnoty indexu determinace pro vývoj návštěvnosti v Zooparku Zájezd.

Tabulka 16 Trendové funkce - Vývoj návštěvnosti Zooparku Zájezd

Funkce	Index determinace
Lineární	0,9259
Kvadratický	0,9683
Logaritmický	0,761

Zdroj: vlastní zpracování, Statistica 14

Index determinace lineárního modelu byl stanoven na 0,9259, což může značit velmi vysokou schopnost vysvětlení variability návštěvnosti. Kvadratický model se projevil jako

ještě přesnější s indexem 0,9683, což lze označit za nejlepší schopnost vysvětlení. Logaritmický model byl stanoven nižší schopností vysvětlení s indexem 0,761. Tvar kvadratické funkce je:

$$y' = 29\,369,1 - 267,87 t_i + 1\,523,16 t_i^2.$$

V tabulce 17 jsou znázorněny hodnoty predikce pro kvadratickou funkci v Zooparku Zájezd pro roky 2023-2025. V tabulce 17 je uveden bodový odhad a intervalový odhad na hladině významnosti 0,05.

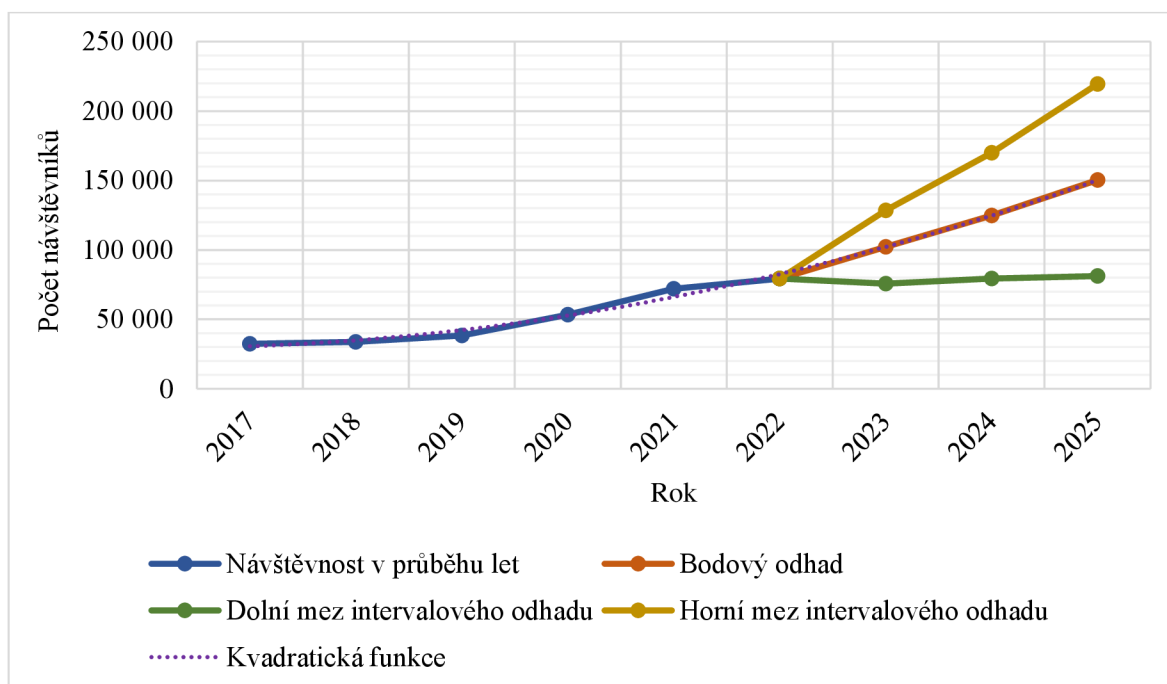
Tabulka 17 Predikce vývoje návštěvnosti Zooparku Zájezd

Rok	Bodový odhad	Intervalový odhad ($\alpha = 0,05$)
2023	102 129	(75 693; 128 565)
2024	124 708	(79 468; 169 949)
2025	150 334	(81 164; 219 504)

Zdroj: vlastní zpracování, Statistica 14

V grafu 4 je zobrazen budoucí vývoj návštěvnosti Zooparku Zájezd pro roky 2023-2025. Tento vývoj je prezentován s ohledem na předpovězené hodnoty, jež jsou uvedeny v tabulce 17.

Graf 4 Predikce vývoje návštěvnosti Zooparku Zájezd

Zdroj: vlastní zpracování, MS Excel, výchozí data ze softwaru Statistica 14

Průběh bodového odhadu, jež je vyobrazený v grafu 4, je charakterizován rychlým nárůstem návštěvnosti pro budoucí období. Zaznamenaná hodnota návštěvnosti 79 273 z roku 2022 by mohla v roce 2023 narůst na 102 129. Podobně prudký nárůst by mohl být zaznamenán i v následujících letech. V roce 2025 by hodnota návštěvnosti dle bodového odhadu mohla dosáhnout až 150 334. Dolní mez intervalového odhadu může naznačovat, že návštěvnost v roce 2023 by mohla mírně poklesnout pod úroveň z roku 2022. Avšak v následujícím roce 2024 by byl klesající trend nahrazen nárůstem návštěvnosti, jež by pravděpodobně byl zaznamenán i v roce 2025, kdy by byla predikována hodnota návštěvnosti 81 164. Horní mez intervalového odhadu lze definovat výrazným nárůstem návštěvnosti. Tento strmý vzestup je zaznamenán až do roku 2025, kdy by návštěvnost mohla dosáhnout až na 219 504 návštěvníků za rok.

5.4.3 Zoo Chleby

V tabulce 18 jsou popsány trendové funkce vývoje návštěvnosti Zoo Chleby uvedením indexu determinace pro každou funkci.

Tabulka 18 Trendové funkce - Vývoj návštěvnosti Zoo Chleby

Funkce	Index determinace
Lineární	0,7477
Kvadratický	0,9225
Logaritmický	0,5517

Zdroj: vlastní zpracování, Statistica 14

Index determinace lineární funkce byl stanoven 0,7477. Hodnota indexu determinace pro kvadratickou funkci byla určena 0,9225. U logaritmické funkce byla zjištěna hodnota 0,5517, tudíž je logaritmický model v tomto případě nejméně vhodný. Nejlepší index determinace byl nalezen za pomoci kvadratického modelu. Tvar rovnice této funkce je:

$$y' = 68\,520,8 - 13\,338,4 t_i + 3\,351,5 t_i^2.$$

V tabulce 19 jsou stanoveny hodnoty odhadů návštěvnosti Zoo Chleby pro roky 2023-2025.

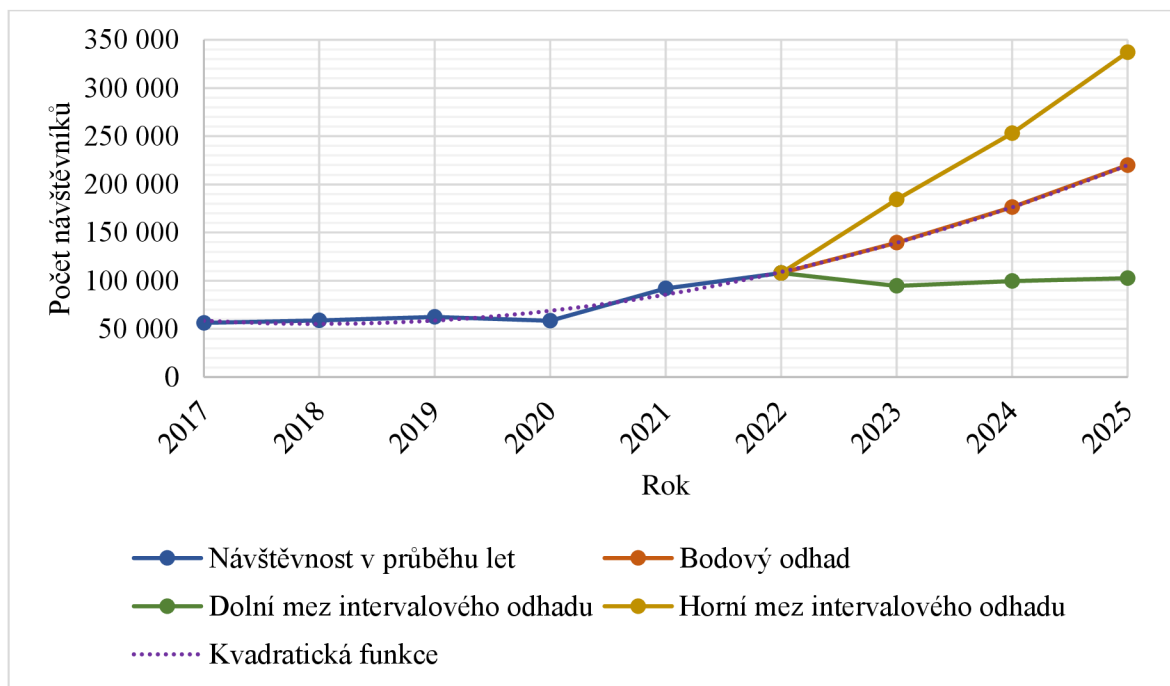
Tabulka 19 Predikce vývoje návštěvnosti Zoo Chleby

Rok	Bodový odhad	Intervalový odhad ($\alpha = 0,05$)
2023	139 375	(94 575; 184 175)
2024	176 309	(99 642; 252 976)
2025	219 946	(102 728; 337 165)

Zdroj: vlastní zpracování, Statistica 14

V grafu 5 lze vidět predikci budoucího vývoje návštěvnosti v Zoo Chleby pro následující roky 2023-2025. Hodnoty v grafickém zobrazení predikce jsou shodné s daty v tabulce 19.

Graf 5 Predikce vývoje návštěvnosti Zoo Chleby

Zdroj: vlastní zpracování, MS Excel, výchozí data ze softwaru Statistica 14

Z grafu 5 je patrné, že bodový odhad je určen rostoucí funkcí pro návštěvnost. V roce 2023 by hodnota návštěvnosti mohla dosahovat 139 375 lidí a v roce 2025 by se návštěvnost mohla vyšplhat až k 219 946. Horní mez intervalového odhadu je předpovězena výrazným nárůstem návštěvnosti, která by se v roce 2025 mohla dostat na hodnotu 337 165 návštěvníků. Dolní mez intervalové odhadu může naznačovat, že i přes mírný pokles v roce 2023, tedy na hodnotu 94 575, by se v následujících letech mohl tento trend obrátit a návštěvnost by opět mohla získat mírně rostoucí tendenci. V roce 2024 by mohla dosahovat hodnoty 99 642, která by se do roku 2025 mohla opět posunout a vzrůst na 102 728.

5.4.4 Farmapark Soběhrdy

V tabulce 20 jsou uvedeny hodnoty indexu determinace pro vývoj návštěvnosti Farmaparku Soběhrdy.

Tabulka 20 Trendové funkce - Vývoj návštěvnosti Farmaparku Soběhrdy

Funkce	Index determinace
Lineární	0,0161
Kvadratický	0,6485
Logaritmický	0,1022

Zdroj: vlastní zpracování, Statistica 14

Lineární index determinace byl stanoven na pouhých 0,0161. To může naznačovat, že lineární model jen velmi málo vysvětluje variabilitu závislé proměnné. Pro kvadratický model byl stanoven index determinace 0,6485, což může naznačovat lepší schopnost vysvětlení variability návštěvnosti. Oproti tomu logaritmický model byl definován hodnotou pouhých 0,1022, a proto byl vyhodnocen jako nevhodný. Z těchto údajů lze usuzovat, že kvadratický model je v tomto případě nejlepší a vychází ze vzorce:

$$y' = 16\,761,9 + 37\,734,42 t_i - 3\,641,77 t_i^2.$$

V tabulce 21 jsou zobrazeny odhady návštěvnosti Farmaparku Soběhrdy, které byly stanoveny na základě kvadratické funkce v softwaru Statistica 14.

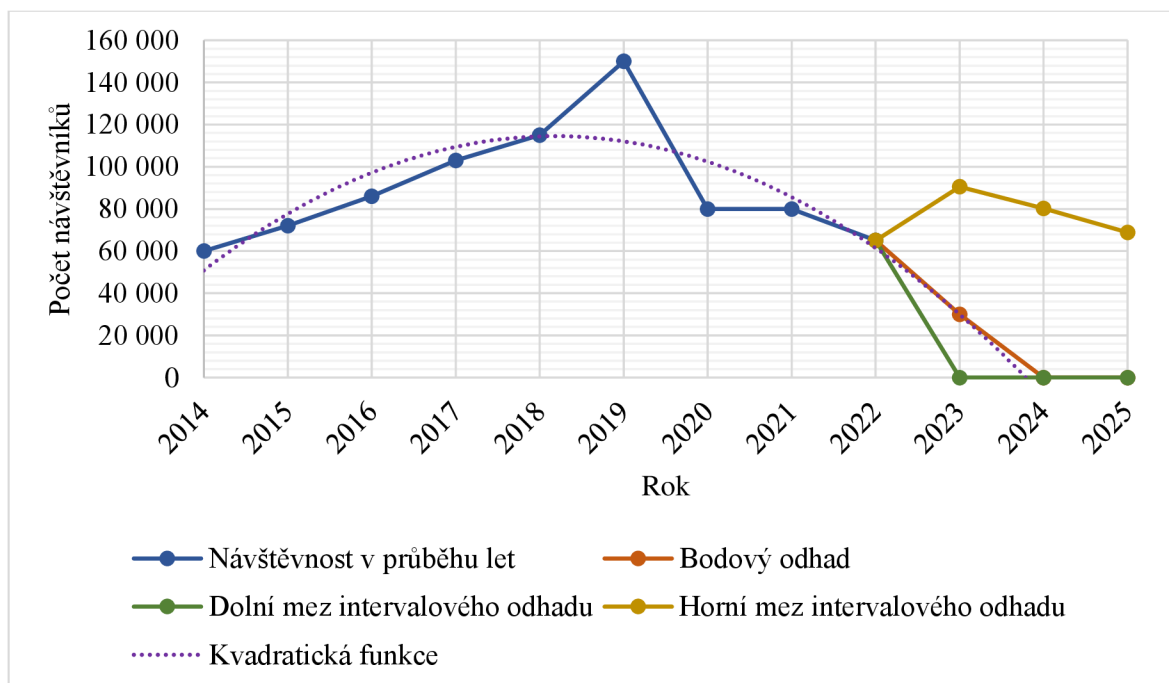
Tabulka 21 Predikce vývoje návštěvnosti Farmaparku Soběhrdy

Rok	Bodový odhad	Intervalový odhad ($\alpha = 0,05$)
2023	29 929	(0; 90 489)
2024	-8 814	(0; 80 287)
2025	-54 841	(0; 68 780)

Zdroj: vlastní zpracování, Statistica 14

V grafu 6 jsou prezentovány predikce vývoje návštěvnosti Farmaparku Soběhrdy pro roky 2023, 2024 a 2025. Hodnoty predikce jsou vyobrazeny v tabulce 21. Záporné hodnoty v bodovém a intervalovém odhadu jsou v tabulce 21 definovány nulou.

Graf 6 Predikce vývoje návštěvnosti Farmaparku Soběhrdy

Zdroj: vlastní zpracování, MS Excel, výchozí data ze softwaru Statistica 14

Z bodového odhadu vyplývá, že v roce 2023 by návštěvnost mohla být nižší než v předchozím roce, přičemž by mohla klesnout na hodnotu 29 929. Bodový odhad pro roky 2024 a 2025 předpokládá pokles návštěvnosti na nulu, protože predikce jsou stanoveny zápornými hodnotami návštěvnosti, což není možné. V důsledku toho, graf 6 znázorňující predikci, byl ukončen na nulové hodnotě. Dolní mez intervalového odhadu signalizuje pokles návštěvnosti, která by mohla v roce 2023 taktéž dosáhnout nuly. Horní mez intervalového odhadu je určena možným vzestupem návštěvnosti na 90 489 v roce 2023, avšak i v tomto případě lze očekávat, že od roku 2024 bude trend opět klesající, s predikovanou návštěvností 80 287 v roce 2024 a dalším poklesem na 68 780 v roce 2025. Ze všech odhadů tedy lze predikovat, že po případném krátkodobém zvýšení bude návštěvnost nejpozději od roku 2024 opět klesat.

6 Zhodnocení a doporučení

Středočeský kraj je oblastí s mimořádně bohatou historií a pestrou krajinou, která je známa rozsáhlými možnostmi kulturního vyžití, vzdělávacích aktivit a odpočinku. Nabídka atrakcí kulturně-poznávacího cestovního ruchu kraje je tvořena nejen historickými památkami, jako jsou hrady a zámky, rozsáhlé přírodní památky, ale i moderními vzdělávacími centry, mezi které lze zařadit Ekocentrum Zahrada, Zoopark Zájezd, Zoo Chleby a Farmapark Soběhrdy. Geografická poloha Středočeského kraje, jež je obklopena sedmi kraji historické oblasti Čech a v jehož středu je situováno hlavní město Praha, může představovat značnou strategickou výhodu pro místní cestovní ruch.

Na základě analýzy návštěvnosti hromadných ubytovacích zařízení Středočeského kraje v letech 2012-2022 byl identifikován převážně rostoucí charakter vývojové křivky. Tento trend byl nicméně narušen dynamickým poklesem v roce 2020, kdy došlo k výraznému snížení návštěvnosti v důsledku pandemie COVID-19 a s tím souvisejících omezení cestování a turistických aktivit. Po covidové krizi byl v následujících letech 2021 a 2022 opět zaznamenán nárůst návštěvnosti, který může naznačovat postupné oživení cestovního ruchu v regionu a obnovu důvěry cestovatelů v možnosti bezpečného cestování a pobytu ve Středočeském kraji. Tento vývoj byl také zpozorován během bližšího výzkumu návštěvnosti rezidentů. Návštěvnost rezidentů v roce 2021 představovala 90 % celkové návštěvnosti hromadných ubytovacích zařízení ve Středočeském kraji. Oproti tomu nárůst návštěvnosti nerezidentů byl v roce 2021 charakterizován pouze 3,4 %, dle hodnoty tempa růstu. Navzdory tomuto pomalému nárůstu, byl v roce 2022 zaznamenán progres o 155 % ve srovnání s předchozím rokem, což může naznačovat, že rok 2021 byl stále provázen nejistotou a některými restriktivními opatřeními, která vznikla jako reakce na COVID-19.

Predikce návštěvnosti hromadných ubytovacích zařízení ve Středočeském kraji pro roky 2023-2025, byly vyhodnoceny v programu Statistica 14. Dle hodnot bazického indexu byla vždy vyhodnocena kvadratická funkce, jako nejvhodnější model se schopností nejlépe vysvětlit variabilitu závislé proměnné. Na základě bodového odhadu návštěvnosti rezidentů je možné očekávat mírný pokles v roce 2023. V tomto roce by však mohl být zaznamenán obrat, který bude následován progresivním vývojem, a tedy i nárůstem návštěvnosti v letech 2024 a 2025. Budoucí vývojová křivka bodového odhadu nerezidentů pro roky 2023-2025 je charakterizována zcela opačným vývojem. Ten je predikován rychlým poklesem návštěvnosti, který by se v roce 2025 dostal na pouhých 11 469.

Pokud by se vývoj návštěvnosti hromadných ubytovacích zařízení Středočeského kraje v letech 2023-2025 ubíral tímto směrem, pro region by to mohlo představovat řadu následků, ale i příležitosti. Mírný pokles návštěvnosti rezidentů v roce 2023 by mohl vyžadovat intenzivnější marketingové a propagační aktivity. Klíčem této propagace by mohly být místa kulturně-poznávacího cestovního ruchu vhodná pro rodiny s dětmi, které lze najít ve Středočeském kraji. Rychlý pokles návštěvnosti nerezidentů by však mohl představovat značné riziko, které by mělo dopad na ekonomiku cestovního ruchu kraje. Aby se tento trend obrátil, marketingové a propagační kampaně by měly být zaměřeny také na zahraniční turisty. Hromadná ubytovací zařízení by měla aktivně propagovat možnosti a atraktivitu v jejich okolí. Informace nejen o samotném ubytování, ale i o atrakcích v okolí musí být vždy aktuální. Regionem by mělo být investováno do rozvoje infrastruktury pro turisty, což by pozitivně ovlivnilo návštěvnickou zkušenost a zvýšilo atraktivitu kraje pro širší spektrum návštěvníků. Další vhodný krok by mohla představovat spolupráce s cestovními kanceláři a online cestovními portály, které mohou přilákat více nerezidentních návštěvníků. Důležitým faktorem je sledovat aktuální trendy cestovního ruchu, které mohou ovlivnit rozhodnutí turistů navštívit danou oblast. Nabídka by měla co nejrychleji reagovat na změny ve spotřebitelském chování. Jednou z těchto změn je zvýšení povědomí o environmentálním prostředí a preference udržitelného cestování. Z tohoto důvodu by mohla být klíčovým faktorem podpora míst, jako jsou zoologické zahrady, která jsou zaměřena na vzdělávání o ochraně přírodních a kulturních zdrojů.

V druhé část vlastní práce byla nejprve provedena analýza a poté predikce návštěvnosti vybraných cílů kulturně-poznávacího cestovního ruchu ve Středočeském kraji. Mezi tyto cíle byly zařazeny Ekocentrum Zahrada, Zoopark Zájezd, Zoo Chleby a Farmapark Soběhrdy. Analýzou návštěvnosti vybraných cílů byly odhaleny různorodé vývojové trendy v jednotlivých lokalitách. Rostoucí tendence byla pozorována u většiny zkoumaných objektů, až do roku 2020, kdy došlo k ovlivnění pandemií COVID-19. Výjimku představoval Zoopark Zájezd, který jako jediný nezaznamenal propad návštěvnosti v roce 2020. Po překonání pandemické krize byl zaznamenán prudký nárůst návštěvnosti u všech sledovaných cílů, s výjimkou Farmaparku Soběhrdy, u kterého začala návštěvnost klesat.

Predikce návštěvnosti vybraných cílů Středočeského kraje pro roky 2023-2025, byly vyhodnoceny v programu Statistica 14. Na základě hodnot bazického indexu byla stanovena nejvhodnější funkce, kterou byla vždy funkce kvadratická. V případě Ekocentra Zahrada byl index determinace příliš nízký, a proto nebyla vytvořena predikce budoucího vývoje

návštěvnosti. Dle bodového odhadu byl vyhodnocen pozitivní nárůst návštěvnosti v Zooparku Zájezd a Zoo Chleby pro následující roky 2023-2025. Oproti tomu by Farmapark Soběhrdy v predikovaném období mohl zaznamenat silný propad návštěvnosti. Dle hodnot bodového odhadu by návštěvnost již v roce 2023 mohla klesnout k nule.

Za předpokladu, že by predikce budoucí návštěvnosti vybraných cílů ve Středočeském kraji pro období 2023-2025 platila, mohlo by to opět přinést nové příležitosti, ale také představovat vážné následky, na které bude nutné reagovat specifickými opatřeními. Pozitivní trend v nárůstu návštěvnosti v Zooparku Zájezd a Zoo Chleby je příležitostí k rozvoji a inovacím. Dle dostupných informací je plánováno rozšíření pozemků obou parků a vytvoření nových expozic. To by mohlo vzbudit zájem pro nové návštěvníky. Vhodný krok by mohla představovat investice do marketingu a rozšíření služeb pro návštěvníky, jako jsou vzdělávací programy. Také spolupráce s dalšími turistickými atrakcemi a ubytovacími zařízeními v regionu by mohla přinést výhody oběma stranám a přilákat více turistů. Integraci zoologických zahrad do turistických balíčků by byla zvýšena nejen návštěvnost, ale také šance na vytvoření komplexního zážitku pro turisty. Naopak, na vážný propad návštěvnosti ve Farmaparku Soběhrdy by mělo být rychle zareagováno. Vhodným krokem by bylo provést analýzu příčin tohoto poklesu a vypracovat strategie pro jeho obrácení. Jedním z možných kroků by mohlo být vytvoření nových vzdělávacích a zábavních programů v parku či zacílení na nové segmenty návštěvníků.

Pro cestovní ruch ve Středočeském kraji je klíčové, aby bylo rychle reagováno na změny v aktuálních trendech. Vhodné reakce zajistí zmírnění propadů v návštěvnosti. Region by měl posílit marketingové a propagační aktivity, rozvoj infrastruktury a služeb pro turisty, a zároveň podpořit udržitelný cestovní ruch. Státní a mezinárodní podpůrné programy pro rozvoj cestovního ruchu jsou jednou z možností, které lze využít k pozitivnímu ovlivnění návštěvnosti Středočeského kraje. Tyto programy mohou pomoci nejen zoologickým zahradám rozšířit jejich dosah a posílit jejich roli v oblasti ochrany a edukace, ale také zvýšit atraktivitu kraje a tím i podpořit hromadná ubytovací zařízení. Jedním z dostupných programů, v nabídce Ministerstva pro místní rozvoj, který lze využít, je Rozvoj destinačního managementu a marketingu v cestovním ruchu 2023+.

7 Závěr

Středočeský kraj je oblíbenou destinací cestovního ruchu, nejen díky široké nabídce turistických atraktivit, jež jsou v kraji dostupné, ale také pro svou polohu ve středu historické oblasti Čech. Rozsáhlá síť hromadných ubytovacích zařízení, která je v regionu zastoupena, je jedním ze základních předpokladů pro vznik a rozvoj cestovního ruchu. V kraji je rozsáhlé množství míst, která uspokojují potřeby kulturně-poznávacího cestovního ruchu, mezi něž lze zařadit i Ekocentrum Zahrada, Zoopark Zájezd, Zoo Chleby a Farmapark Soběhrdy.

Cestovní ruch spojený s návštěvami zoologických zahrad představuje unikátní příležitost pro edukaci, ochranu přírody a osobní rozvoj. Prostřednictvím interaktivních expozic, vzdělávacích programů a informačních materiálů zoologické zahrady rozvíjejí ekologické povědomí a podporují zodpovědný přístup k životnímu prostředí mezi širokou veřejností.

Práce analyzovala vývoj návštěvnosti hromadných ubytovacích zařízení a vybraných cílů kulturně-poznávacího cestovního ruchu ve Středočeském kraji. Návštěvnost hromadných ubytovacích zařízení byla sledována v období let 2012-2022. Vývoj návštěvnosti vybraných cílů byl vždy stanoven podle dostupnosti dat. Analýzy jsou podloženy daty, která byla získána ve veřejné databázi Českého statistického úřadu, osobním setkáním nebo na základě elektronické a telefonické komunikace. Tato data byla zpracována elementárními charakteristikami časových řad a následně byla vytvořena predikce budoucího vývoje návštěvnosti pro roky 2023-2025. Predikce byly vytvořeny prostřednictvím softwaru Statistica 14.

Analýza návštěvnosti hromadných ubytovacích zařízení ve Středočeském kraji za období 2012-2022 odhalila trend celkového růstu, který byl však v roce 2020 přerušen kvůli dopadům pandemie COVID-19. To vedlo k výraznému poklesu o 40,83 % z celkové návštěvnosti oproti roku 2019. Následný růst v letech 2021 a 2022 naznačuje obnovu důvěry v cestovní ruch a zotavování se z pandemické krize. Tento nárůst byl v roce 2021 pozorován především mezi rezidentními návštěvníky, nicméně v roce 2022 došlo k významnému zvýšení návštěvnosti i mezi nerezidenty. Predikce pro následující období roků 2023-2025 jsou charakteristické mírným poklesem návštěvnosti domácích turistů v prvním roce, avšak s potenciálem následného vzestupu v letech 2024 a 2025. Oproti tomu z predikce návštěvnosti zahraničních turistů vyplývá rychlý úbytek hostů pro všechna období. Na tuto situaci je nutné rychle zareagovat. Jednou z možností je využití státních a mezinárodních

podpůrných programů pro rozvoj cestovního ruchu. Tyto programy mohou poskytnout finanční prostředky potřebné pro vylepšení místní infrastruktury nebo tvorbu strategického marketingu, který pomůže navázat spolupráci mezi subjekty HUZ a turistickými cíli, jako jsou Zoopark Zájezd, Zoo Chleby a další.

V průběhu druhé části práce byla provedena analýza a následně predikce návštěvnosti vybraných cílů kulturně-poznávacího cestovního ruchu ve Středočeském kraji. Výsledky analýzy ukázaly na vzestupný trend návštěvnosti do roku 2020, který byl také narušen pandemií COVID-19. Jedinou výjimku představoval Zoopark Zájezd, jenž propad nezaznamenal. Po covidovém období v letech 2021 a 2022 byl zaznamenán nárůst návštěvnosti v Zoo Chleby, oproti tomu Farmapark Soběhrdy se setkal s poklesem počtu hostů. Predikce pro roky 2023-2025 naznačují růst návštěvnosti pro Zoopark Zájezd a Zoo Chleby. Provedená predikce návštěvnosti Farmaparku Soběhrdy prokázala značný pokles, který již v roce 2023 klesne na nulovou hodnotu. Na výsledek predikce, v případě Farmaparku Soběhrdy, je vhodnou reakcí vytvoření analýzy příčin a definování nové strategie pro přilákání více návštěvníků. Pro Zoopark Zájezd a Zoo Chleby predikovaný nárůst návštěvnosti představuje příležitost investovat do rozšíření prostor a tvorby nových vzdělávacích a doprovodných programů, které zaujmou více potenciálních návštěvníků. Synergický efekt by mohlo mít i navázání spolupráce mezi zoologickými zahradami a místními podniky hromadných ubytovacích zařízení.

Středočeský kraj je oblastí s velkým potenciálem rozvoje cestovního ruchu. Jeho přírodní zdroje, historické památky a široká škála turistických atrakcí vytvářejí pevný základ pro další růst a rozvoj. Zvláště zoologické zahrady, jako jsou Zoopark Zájezd a Zoo Chleby, představují významné turistické cíle spojující kulturně-poznávací cestovní ruch se vzděláváním a ochranou přírody.

8 Seznam použitých zdrojů

1. **Hindls, Richard, a další.** *Statistika pro ekonomy*. 8. Praha: Professional Publishing, 2007. 978-80-86946-43-6.
2. **Synek, Miloslav, Kopkáně, Heřman a Kubálková, Markéta.** *Manažerské výpočty a ekonomická analýza*. Praha: C.H. Beck, 2009. 978-80-7400-154-3.
3. **Hindls, Richard, Novák, Ilja a Hronová, Stanislava.** *Metody statistické analýzy pro ekonomy*. Praha: Management Press, 2000. 80-7261-013-9.
4. **Hesková, Marie.** *Cestovní ruch: pro vyšší odborné školy a vysoké školy*. 2. upr. Praha: Fortuna, 2011. 978-80-7373-107-6.
5. **Jakubíková, Dagmar.** *Marketing v cestovním ruchu: Jak uspět v domácí i světové konkurenci*. 2. aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada Publishing, 2012. 978-80-247-4209-0.
6. **Beránek, Jaromír.** *Ekonomika cestovního ruchu*. Praha: Mag Consulting, 2013. 978-80-86724-46-1.
7. **Ryglová, Kateřina, Burian, Michal a Vajčnerová, Ida.** *Cestovní ruch - podnikatelské principy a příležitosti v praxi*. Praha: Grada Publishing, 2011. 978-80-247-4039-3.
8. **Palatková, Monika a Zichová, Jitka.** *Ekonomika turismu: turismus České republiky*. 2. aktualiz. a rozš. Praha: Grada, 2014. 978-80-247-3643-3.
9. **Petrů, Zdenka.** *Základy ekonomiky cestovního ruchu*. 2. upr. Praha: Idea servis, 2007. 978-80-85970-55-5.
10. **Goeldner, Charles R. a Ritchie, J. R. Brent.** *Cestovní ruch: principy, příklady, trendy*. Brno: BizBooks, 2014. 978-80-265-0298-2.
11. **Jakubíková, Dagmar, a další.** *Lázeňství: management a marketing*. Praha: Grada Publishing, 2019. 978-80-271-2461-9.
12. **Lochmannová, Alena.** *Cestovní ruch*. Prostějov: Computer Media, 2015. 978-80-7402-216-6.
13. **Richards, Greg.** Cultural Tourism: A review of recent research and trends. *Journal of Hospitality and Tourism Management*. ISSN 1447-6770, September 2018, Volume 36, stránky 12-21.
14. **Jarolímková, Liběna a Vaníček, Jiří.** *Kulturní cestovní ruch v České republice*. Praha: Oeconomica, 2019. 978-80-245-2345-3.
15. **Palatková, Monika.** *Mezinárodní turismus: analýza pozice turismu ve světové ekonomice, změny mezinárodního turismu v důsledku globálních změn, evropská integrace a mezinárodní turismus*. Praha: Grada, 2014. 978-80-247-4862-7.

16. **UNESCO památky.** *České dědictví UNESCO.* [Online] 2024. [Citace: 15. leden 2024.] <https://www.unesco-czech.cz/unesco-pamatky/>.
17. **Morrison, Alastair M.** *Marketing pohostinství a cestovního ruchu.* [překl.] Dana Slámová. Praha: Victoria Publishing, 1995. 80-85605-90-2.
18. **Palatková, Monika.** *Marketingový management destinací: strategický a taktický marketing destinace turismu, systém marketingového řízení destinace a jeho financování, řízení kvality v destinaci a informační systém destinace.* Praha: Grada, 2011. 978-80-247-3749-2.
19. **Foret, Miroslav a Foretová, Věra.** *Jak rozvíjet místní cestovní ruch.* Praha: Grada, 2001. 80-247-0207-X.
20. **Pásková, Martina.** *Udržitelnost cestovního ruchu.* 3. Hradec Králové: Gaudeamus, 2014. 978-80-7435-329-1.
21. **Ministerstvo pro místní rozvoj.** *Nová regionální politika.* Praha: DaDa, 2002. 80-903064-1-1.
22. **Čertík, Miroslav.** *Cestovní ruch: vývoj organizace a řízení.* 1. Praha: OFF, 2001. 80-238-6275-8.
23. **Cestovní ruch.** *Ministerstvo pro místní rozvoj ČR.* [Online] 2023. [Citace: 29. srpen 2023.] <https://mmr.gov.cz/cs/narodni-dotace/cestovni-ruch>.
24. **Státní program podpory cestovního ruchu.** *Ministerstvo pro místní rozvoj ČR.* [Online] 2023. [Citace: 29. srpen 2023.] [https://mmr.gov.cz/cs/narodni-dotace/cestovni-ruch/statni-program-podpory-cestovniho-ruchu-\(1\)](https://mmr.gov.cz/cs/narodni-dotace/cestovni-ruch/statni-program-podpory-cestovniho-ruchu-(1)).
25. **Národní program podpory cestovního ruchu (2010 - 2016).** *Ministerstvo pro místní rozvoj ČR.* [Online] 2023. [Citace: 29. srpen 2023.] [https://mmr.gov.cz/cs/narodni-dotace/cestovni-ruch/narodni-program-podpory-cestovniho-ruchu-\(2010-2016\)](https://mmr.gov.cz/cs/narodni-dotace/cestovni-ruch/narodni-program-podpory-cestovniho-ruchu-(2010-2016)).
26. **Národní program podpory cestovního ruchu v regionech (2016 - 2023).** *Ministerstvo pro místní rozvoj ČR.* [Online] 2023. [Citace: 29. srpen 2023.] <https://mmr.gov.cz/cs/narodni-dotace/cestovni-ruch/narodni-program-podpory-cestovniho-ruchu-v-regionech>.
27. **Podpora destinace České Švýcarsko.** *Ministerstvo pro místní rozvoj ČR.* [Online] 2023. [Citace: 29. srpen 2023.] <https://mmr.gov.cz/cs/narodni-dotace/cestovni-ruch/podpora-destinace-ceske-svycarsko>.
28. **Informace o národních dotačních programech MMR.** *Ministerstvo pro místní rozvoj ČR.* [Online] duben 2023. [Citace: 29. srpen 2023.] <https://mmr.gov.cz/cs/narodni-dotace/informace-o-narodnich-dotacnich-programech-mmr>.
29. **Výzva ENERGov č. 2/2023 – Energetické úspory památkově chráněných budov.** *Státní fond životního prostředí České republiky.* [Online] 10. říjen 2023. [Citace: 11. listopad 2023.] <https://www.sfzp.cz/dotace-a-pujcky/modernizacni-fond/vyzvy/detail-vyzvy/?id=24>.

30. **Zaostřeno na úspory energií.** *Ministerstvo životního prostředí.* [Online] 12. říjen 2023. [Citace: 7. listopad 2023.] https://www.mzp.cz/cz/news_20261012_Zaostreno-na-uspory-energi-Z-Modernizacniho-fondu-pujde-3-5-miliardy-korun-na-energeticke-uspory-pamatkovych-budov-a-verejnych-budov-v-Praze.
31. **Dotáční okruhy.** *Ministerstvo kultury.* [Online] [Citace: 7. listopad 2023.] <https://www.mkcr.cz/dotacni-okruhy-cs-1137>.
32. **Programy.** *DotaceEU.cz.* [Online] [Citace: 2023. listopad 7.] <https://www.dotaceeu.cz/cs/evropske-fondy-v-cr/kohezni-politika-po-roce-2020/programy>.
33. **Interreg 2021 - 2027.** *Ministerstvo životního prostředí.* [Online] [Citace: 7. listopad 2023.] https://www.mzp.cz/cz/cil_evropska_uzemni_spoluprace.
34. **Program Interreg Česko - Polsko.** *Interreg Czechia - Poland.* [Online] říjen 2022. [Citace: 7. listopad 2023.] https://www.cz-pl.eu/data/content_files/12/programovy-dokument-program-interreg-cesko-polsko-2021-2027.pdf.
35. **Základné informácie o Programe.** *Interreg Slovensko - Česko.* [Online] 27. září 2023. [Citace: 7. listopad 2023.] https://www.sk-cz.eu/download/mip_i_zakladne-informacie-o-programe-5/.
36. **Programová příručka Interreg Rakousko – Česko 2021 - 2027.** *Interreg Rakousko - Česká republika.* [Online] 31. březen 2023. [Citace: 7. listopad 2023.] <https://2014-2020.at-cz.eu/cz/novinky/otevreni-vyzvy-k-predkladani-projektovych-zadosti-programu-interreg-rakousko-cesko-2021-2027>.
37. **O programu: Interreg Sachsen – Tschechien | Česko - Sasko.** *Interreg Sachsen – Tschechien | Česko - Sasko.* [Online] [Citace: 7. listopad 2023.] <https://www.sn-cz2027.eu/cz/program/o-programu>.
38. **Oblasti podpory.** *Interreg Bavorsko - Česko.* [Online] [Citace: 7. listopad 2023.] <https://www.by-cz.eu/cs/program/oblasti-podpory/>.
39. **Interreg.** *Interreg Danube Transnational Programme.* [Online] [Citace: 7. listopad 2023.] <https://interreg.eu/programme/interreg-danube-transnational-programme/>.
40. **Infostránka IROP 2021-2027.** *Ministerstvo pro místní rozvoj ČR.* [Online] [Citace: 7. listopad 2023.] <https://irop.gov.cz/cs/irop-2021-2027>.
41. **Charakteristika kraje.** *Český statistický úřad.* [Online] 2022. [Citace: 16. říjen 2023.] https://www.czso.cz/csu/xs/charakteristika_kraje.
42. *Demografický vývoj Středočeského kraje 1960 až 2012.* Praha : Český statistický úřad, 2015. 978-80-250-2627-4.
43. **Památky v našem kraji.** *Národní památkový ústav.* [Online] 2023. [Citace: 27. říjen 2023.] <https://www.npu.cz/cs/uop-stredni-cechy/pamatky-v-nasem-kraji>.
44. **O nás.** *Zahrada Ekocentrum.* [Online] 2023. [Citace: 12. listopad 2023.] <https://ddm-mb.cz/zakladni-informace/>.

45. **O zoo. Zoopark Zájezd.** [Online] 2023. [Citace: 26. listopad 2023.] <https://www.zoopark-zajezd.cz/o-zoo/>.
46. **O zoo - historie. Zoo Chleby.** [Online] 2023. [Citace: 26. listopad 2023.] <https://www.zoochleby.cz/o-zoo-historie-528/>.
47. **Zvířata. Farmapark Soběhrdy.** [Online] 2023. [Citace: 26. listopad 2023.] <https://farmapark.eu/zvirata/>.
48. **Návštěvnost hromadných ubytovacích zařízení Středočeského kraje v roce 2013.** *Český statistický úřad.* [Online] 16. září 2014. [Citace: 17. únor 2024.] https://www.czso.cz/csu/xs/navstevnost_hromadnych_ubytovacich_zarizeni_stredoceskeho_kraje_v_roce_2013.

9 Seznam obrázků, tabulek, grafů a zkratk

9.1 Seznam obrázků

Obrázek 1	Logo Ekocentrum Zahrada.....	31
Obrázek 2	Logo Zoopark Zájezd.....	32
Obrázek 3	Logo Zoo Chleby.....	32
Obrázek 4	Logo Farmapark Soběhrdy.....	33
Obrázek 5	Mapa s vyznačenými body vybraných cílů Středočeského kraje.....	33

9.2 Seznam tabulek

Tabulka 1	Základní ukazatele Středočeského kraje.....	30
Tabulka 2	Vývoj návštěvnosti HUZ ve Středočeském kraji (osoby).....	34
Tabulka 3	Elementární charakteristiky návštěvnosti HUZ ve Středočeském kraji (osoby)	36
Tabulka 4	Elementární charakteristiky návštěvnosti HUZ rezidenty ve Středočeském kraji	37
Tabulka 5	Elementární charakteristiky návštěvnosti HUZ nerezidenty ve Středočeském kraji.....	38
Tabulka 6	Trendové funkce - Vývoj návštěvnosti HUZ hosty ve Středočeském kraji.....	39
Tabulka 7	Trendové funkce - Vývoj návštěvnosti HUZ rezidenty ve Středočeském kraji.....	39
Tabulka 8	Predikce vývoje návštěvnosti HUZ rezidenty ve Středočeském kraji.....	40
Tabulka 9	Trendové funkce - Vývoj návštěvnosti HUZ nerezidenty ve Středočeském kraji	41
Tabulka 10	Predikce vývoje návštěvnosti HUZ nerezidenty ve Středočeském kraji.....	42
Tabulka 11	Elementární charakteristiky návštěvnosti Ekocentra Zahrada (osoby).....	43
Tabulka 12	Elementární charakteristiky návštěvnosti Zooparku Zájezd (osoby).....	44
Tabulka 13	Elementární charakteristiky návštěvnosti Zoo Chleby (osoby).....	45
Tabulka 14	Elementární charakteristiky návštěvnosti Farmaparku Soběhrdy (osoby).....	46
Tabulka 15	Trendové funkce - Vývoj návštěvnosti Ekocentra Zahrada.....	47
Tabulka 16	Trendové funkce - Vývoj návštěvnosti Zooparku Zájezd.....	47
Tabulka 17	Predikce vývoje návštěvnosti Zooparku Zájezd.....	48
Tabulka 18	Trendové funkce - Vývoj návštěvnosti Zoo Chleby.....	49
Tabulka 19	Predikce vývoje návštěvnosti Zoo Chleby.....	49
Tabulka 20	Trendové funkce - Vývoj návštěvnosti Farmaparku Soběhrdy.....	51
Tabulka 21	Predikce vývoje návštěvnosti Farmaparku Soběhrdy.....	51

9.3 Seznam grafů

Graf 1	Porovnání vývoje návštěvnosti rezidentů a nerezidentů HUZ ve Středočeském kraji.....	35
Graf 2	Predikce vývoje návštěvnosti rezidentů HUZ ve Středočeském kraji.....	40
Graf 3	Predikce vývoje návštěvnosti nerezidentů HUZ ve Středočeském kraji.....	42
Graf 4	Predikce vývoje návštěvnosti Zooparku Zájezd.....	48
Graf 5	Predikce vývoje návštěvnosti Zoo Chleby.....	50
Graf 6	Predikce vývoje návštěvnosti Farmaparku Soběhrdy.....	52

9.4 Seznam použitých zkratk

AIEST	International Association of Scientific Experts in Tourism
DANUBE	The Danube Transnational Programme
ECTAA	The European Travel Agents' and Tour Operators' Associations
ETOA	European Tourism Association
FAO	Organizace pro výživu a zemědělství
HUZ	Hromadná ubytovací zařízení
IATA	International Air Transport Association
ICAO	Mezinárodní organizace pro civilní letectví
ICCROM	International Centre for the Study of the Preservation and Restoration of Cultural Property
ICOMOS	Mezinárodní rada pro památky a sídla
IH&RA	International Hotel & Restaurant Association
ILO	Mezinárodní organizace práce
IROP	Integrovaný regionální operační program
MMF	Mezinárodní měnový fond
OSN	Organizace spojených národů
PATA	Pacific Asia Travel Association
TSA	Tourism Satellite Account
UNESCO	Organizace spojených národů pro výchovu, vědu a kulturu
UNICEF	Dětský fond Organizace spojených národů
UNWTO	Světová organizace cestovního ruchu
VALS	Values and Lifestyle Survey
WTO	Světová obchodní organizace
WTTC	Světová rada cestování a cestovního ruchu

Přílohy

Příloha 1: Emailové komunikace s MMR – dotační programy

12.11.23 19:37

Gmail - Dotační programy - cestovní ruch

Tereza Marešová

Dotační programy - cestovní ruch

INFOCENTRUM MMR <info@mmr.cz>

18. října 2023 v 14:19

Odpovědět-komu: info@mmr.cz

Komu:

Vážená paní Marešová,

na našich [webových stránkách](#) naleznete všechny programy, které se vztahují k podpoře v cestovním ruchu z národních dotací. V tuto chvíli neběží žádná výzva. Na konci roku 2022 byly spuštěny poslední výzvy v programu Národní program podpory cestovního ruchu v regionech (2016 - 2023). S pokračováním programu v stávající podobě se již nepočítá.

Harmonogram plánovaných výzev je dynamický, a to zejména v návaznosti na vyjednávání státního rozpočtu nebo na aktuálních potřebách území a diskusích se zástupci cílových skupin. Každopádně cíle a zaměření programů, včetně okruhu oprávněných žadatelů jsou stabilní.

Objem peněz, které bude mít MMR k dispozici pro nové výzvy v oblasti cestovního ruchu v roce 2024, by měl zhruba odpovídat letošní poptávce. Je třeba zdůraznit, že významná část opatření v oblasti cestovního ruchu je podporována v jiných programech, například IROP 21-, Interreg, [Operační program Spravedlivá transformace](#). Ve spolupráci s Ministerstvem průmyslu a obchodu plánujeme také [Operační program Technologie a aplikace pro konkurenceschopnost](#).

Přejeme Vám příjemný den
Informační centrum MMR

Ministerstvo pro místní rozvoj ČR
Staroměstské náměstí 6
110 15 Praha 1
tel.: +420 224 861 282, +420 224 861 138
e-mail: info@mmr.cz
www.mmr.cz